ЕРА. 2 март
№ 26 (4351).
Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-Гlалгlай обкома Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

50 ОКТЯБРЬ

БlУБЕННА ГlА БОАХАШ ЙОАГlА ЮБИЛЕЙНИ ШЕРАРА БlАЬСТИ

ШОЛЛАГlЧА КВАРТАЛА ЧОТАХ

Къаьхьтта дика къахьег ухх юбилейни шера Гудермеса районе «Кавказ» кхача колхоза хьайбаш лелалераца. Хlанзал l-гlча квартале план кхачашьна ца lеш шоллагlча квартале чотах 50 центнер дуьх деккхад цер пачхьалкхенга. Мотта районе массанел хьалха кхачашьна цар шура йохкара план а.

Карара кара тела цlе ювелел доярка Дибирова Нурбикага кхаьчай. Дика къахьег колхозе ферма доярнаша Исраилова Тlауса, Джабраилова Аьсета, доахан лелаерахша Гелисханов Іалаудина, Донгуев Іалаудина. Завала дlачулуча шурий хьеннаш 4,1—4,3 процент я.

Хоржанаш кургдела ди кьатlанхачала l-чи квартала чотах пачхьалкхенга 100 центнер шура йекка доарзlла доярнаша.

Н. ВОЛКОВ.

КЕРДА СКВАЖИНА

«Ставрогрознефть» НПУ Хали-Берте бурув тохаш латт кердача № 52 йолча эксплуатационни скважинана. Цун проектни кlоаргал 3400 метр я.

Кердача скважинана бурув тоха тlаллалад «Ставрогрознефта» кlоаргача техкама бурув деттача конторан коммунист Казейнов Василий Иванович корте латтача бурувдеттарашта. Скважина хьалхарча метрошта бурув тохар вор. Хасиутдинова кулгалдеча смена коллективо.

Кердача скважина хьалхара дlаьш метрошта бурув тоха йоьлла.

А. ТИЩЕНКО.

ХИМИКИЙ ЦХЬА ДИ

Тхьаь барзlнагlча феврале lуйран дене марг бетта чотах къахьегна ар Грозненски химически комбинатa ерига коллектив. Бlарчача цхьан дийнахьа арахийца продукци дlанайир химикаш йоккхача коллективо Октябра юбилейна хетадеча совгlаташца юкъа.

Цу тодажа юкъе лоакха дагlа лаьцад В. А. Политов, Л. П. Денисов, К. А. Ункин корте латтача №№ 15, 180, 182 йолча цехий коллективаша. Цар массанел хьалха тхьаь дукъалгlача феврале кхоачашйир шаьи бетта залани. Химикашна чlоагlо дай Воргосоюзни социалистически ихай цlенаш дукъадагlа лакха карара кара тела Цlе байрах ухх квартала шоашка йита.

Н. КОСТЫРИНА,
химкомбинатa инженер-экономист.

ХЬИНАР АЙДАЬ КЪАХЬЕГ

Болабеннаб бlаьстан хьалхара бутт. Гуйран-lона замалахь зеррига низаш оарцагlдаьха къахьийга Урус-Мартана районе «Гехинский» яхача совхоза механизатораш царгlата ба. Ялат буртиг дlаболлв йиш йолаш лаьтта дlоадхеннача дийнахьа юртбоахама техникен инвентарьи кхашка нрапкхха кийча ба уж. Цхьабакъда кхашкара балхаш сихденнача хама техника кхашка сайца латтаргйоа цаш, шlаькка а кхоачамбоацараш ласлий, тоас езаш моттиг йий хьажар ховкъа лац.

Цудухьа аьрдехьарча сурта тlе ремонт яь стане латтача юртбоахама инвентарага хьожаш ба (аьрдехьара аьттехьа) совхоза инженер-техник Ю. Тасуев...

— Кlантий ба механизатораш, — йоах Ю. Тасуева, — бlаьстан кхашкара балхаш доацача агротехнически дикача хама чакхдоахаргхилара тешам гуш ба.

Советски Іаьдала 50 шу дуача шера тlайна лакхара социалистически декхараш кхоачашдара оссарека къахьег совхоза цхьоалагlча шурий товарни ферма хьайбаш лелалерашa. Шийлача хана а деттача доабагта шура даьгl па лйтара дукха къахьийгад хьайбаш чулатта пемещени йоакъара. Дlабахача шин бетта юбилейни шера планах пачхьалкхенга 680 центнер йохка езача 825 центнер шура елхай ферма хьайбаш лелалераша.

Царна юкъе къаьстта белгала я доярка А. Юсупова. Ше гlулакх деча доахьх хlаране дамьт lомавь, бlу да къожабеш царна къаьст-къаьста гlулакх деш Юсупова дlабахача бетта цхьа бlеь итт килограмм шура дьеккхай хlара lаттагара. Лохерча сурта тlе аргlанара лоадан деттаж дькха шура флягашка чуйотташ йоалл доярка Юсупова.

И. Пенова сурташ.

Халкъа кандидаташ

ДОККХАЛ ДУ, БАРКАЛ ЙОАХ

Чоагlа наб тlаглерт Макшарипа, ка тlераккха гlерташ бlаргех кулгаш хьекх цо. Бийсанна къахьегама вахте лаьттад из, тlаглертача набаро уйла тlалхийтац уроке хьехархочо Лидия Ивановнас дувцачоа. — Балиев хьо доска тlа гlоа. Шорттига верта тlара хьал а гlетта доска тlа вода дlаяннсаг. Борз-боллах елакьеж цо доска тlа дlаязьеча цифрашка хьежаш латта хьехархо Лидия Иванoвна. Ниттa... нийса да... — Дlахо ларлlая задача.

Нов. Балиева цхьаннена тlехьа шоллагlьар, кхоалагlьар яьеш цифраш дlаязьо. Итт минут ялалехьа из задача нийса ларлlар цо. Эттара аттагlа доарлlалуча хьисапе цо из задача лархlарах чlоагlа раьза хилав Лидия Ивановна а.

Балиев Макшарипа дика хетаду бийсанна балх-а беш, дийнахьа деша хала долга. Ше бийсанна балха хьавеча слесарга Зелов Викторага оал цо: «Бийсанна балха а хиша деша вахача цхьанкха хlама кертa чу хьачуданлан, наб тlаглерт. Могаргдац - хьоlа сона иштта дешаш чаккхала».

Цун бедаж тlа кулг а техе нов. Зелова оал: «Сона атта да мотт хьона новкъост?» lа санна болх а беш дешаш ва со. Цу гlулакхага а валнча хьо дlавола ца валар мара хlама дац из.

Завода балха вехача эггара хьалхарча дийнахь Макшарипа доттагlал тоссадена сог ва нов. Зелов. Цу хана хьалхеш мара яцар шиши. Компрессораша балх бертбалаш Макшарипа говзал lомалар а на вар.

Цига балха валехьа хьалха, ше Казахстане волча хана шофералла болх беш хилар нов. Балиев. Дика бовзар цунна машина мотор. Цудухьа аттагlа хилар компрессора тlа болх бе а. Зелова шефа а ваш компрессорин боахам бовзаволавелар Макшарип. Хlама кара тlаккхуьш, шийна вина хазачи кхоачаваьра хьинар кходергдоацаши ер вайга гучадьлар.

Хьалхарча юкъагах Зелов Викторе цунна дlайовзийтар машина ерига оатхалаш, уж мичахьа эшаш я, иштта Макшарип цо lомаир компрессор вlашагlьяккха, из вlашагlйолла. Цкъа дlаьннар шоалагlа ала ца дезаш сиха дlалaцар Макшарипа. Цхьабакъда цхьадола балхаш нийслора сага новкъостал доацаш цунна шийна кхоачам ца дулуш.

Цхьан дийнахь смена чакхъяллалца цхьан машина гонахьа хьийзар из, цхьабакъда вlаштlехьдаланзар цун дахкганена регулировка е. Ший болх чакх а баьккха нов. Балиева хьатlанера нов. Зелов. Ший боах дlа ца бодаш чlоагlа дорза вар Макшарип.

— Хlанз хов сона де дезар, — лоаца аьлар Макшарипа. — Цул тlехьагlа доккха са а даьккхар. Ший новкъостаца цхьан юкъа салаlа вехар из. Шоаш цига багlача юкъах цо беча балха схема а отталь дlахьекхар Зелова Макшарипа.

— Хlанз кхетий хьо?

— Схемата хьежача-м дерригa ховш санна хет сона, — йоах Макшарипа. Машина тlа дlатlаlоза шакхе новкъост. Машинаш мел тоха кулг уйла а-еш сабаре тоха деза яхь хьехамаш ду Макшарипа нов. Зелова. Шинне а юх тlа вадар даьдар. Халонах бу ма къожабеш цо де лаьрхlа гlулакх кхоачашдир нов. Балиева. Зама гаьи тоайир.

Цул тlехьагlа а дукха беседаш йир Макшарипаца нов. Зелова, дукха хьехамаш лора. Чlоагlа гlазвоалар хьехархо цо балха тlа тоэлам баьккхача.

Балха тlа тоалкане системаш нийслора, дукха халонаш нийслора уж къоастаеш. Сайрийнарча школе деша вахача болх бе аттагlа хургхилараш дlаккхетавар из нов. Зелова. Цун советах Карабулакски газобензинови заводе вахар Макшарип.

Цу хана болх бе йоалаш яр Карабулакски газобензинови завод. Цига компрессораш тlа болх бе волавелар Балиев а. Цига а шийца болх беча цхьа чlоагlа новкъостал дир Макшарипа, къаьстта машиниста Точиев lаде а деш. Цун Вознесенски газобензинови заводе болх баь дукха опыт яр. Дукха сахьаташ дlахьера нов. Точиева Макшарипа обвалка яра система йовзийташ, lомайора технологически режим. Лаьрхlа йолча курсашка вaха дешаш а хилар нов. Балиев. Дукхача хана деза цунна дагадаьлар кхоачаш а хулаш, машиниста гlончалла вахийтар из. Цунна ралрил елар.

Дениш, бетташ сиха дlаухар. Халонаш эшайир. Компрессорин боахам Макшарипа шоллагlдола цlа а хиша дlаттир. Чlоагlа безабеннаб цунна хlанз из балх.

Хlара мукъача минутах пайда а эцаш, общественни вахаре а хьинаре дакъа лаца волавелар нов. Балиев. Профгрупорга рекколлеге члена декхараш дика кхоачашдора цо. Цу тlа цо дувцар балха тlа нийслуча кхоачамбоацарах, лаьрхlа йола предложенеш телар; болх тоабара де дезараш хьехаш.

Хlанз нов. Балиева шийх балха говзал дlаlомаеш а дах. ба. заводе. Каст-каста цунна дагабоалаш хул боллай. Эшшача хана кийча ва из царна аша гlо де.

Иштта дика къахьегаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш вола Балиев Юсупа Макшарип Нохч - Гlалгlай АССР-а Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла отталаьв завода коллективо. Шийх коллектива иштта тешам белараx доккхал а деш баркал йоах цо цунна.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

МАШИННАЬКЪАХО

...

С. ВОРОНИН.

ЛАКХЛУ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТИВНОСТЬ

...

М. МАХАДЖИЕВ,
Шалин производственни управлени корртора экотехник.

ХАРЖАРХОШЦА ВlАШАГlБЕТТАБАЛАР

Советий депутаталла бола кандидаташ боаарие тlа-тlа дукхагlа хьаьшт долаш хила баьи...

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

Эфиопе император Хайле Селассие I Москве ва

СССР Лакхехьарча Совета Президиумой Советски правительствой неха а вийха Москве кхаьча Эфиопе император Хайле Селассие I 27 феврале Кремле СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный волча вийтагlа ваха хилар. Н. В. Подгорнеи императора Хайле Селассие I-и юкъе доттагlала беседа хилар.

Цу дийнахьа а Хайле Селассие I Кремле СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин волча вийтагlа ваха хилар. Царна юкъе доттагlала беседа хилар.

Кремле советско-эфиопски переговораш йолаеннай, уж йолаш хьехадир советско-эфиопски вlаший юкъе лелаеча гlулакхий ювлаш а дунен халкъашта юкъерча хьала цхьайола хlаннарча хала доархlамера проблемаш а.

Саррахьа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СССР правительствах цу отталир Эфиопе императора Хайле Селассие I сийна.

* * *

Кремле 28 феврале дlахо а хилар советско-эфиопски переговораш.

Советски оагlонгахьара переговорашта юкъе дакъа лоацаш бар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный, СССР Министрий Совета Председателан хьалхара заместитель К. Т. Мазуров, кхыбараш.

Эфиопски оагlонгахьара переговорашта юкъе дакъа лоацаш бар император Хайле Селассие I, Шоа провинце генерал-губернатор Рас Месфин Селеши, кхыбараш.

Доттагlала тайпара чакхъяьнна переговораш йолаш дlахе а дийцар 27 феврале вlашагlкхийттача хана дувцаш хинна дешаш.

(ТАСС).

ДОАЗОН РЕДЕМАРКАЦЕХ ЙОЛА СОВЕТСКО-ТУРЕЦКИ ПЕРЕГОВОРАШ

АНКАРА, 28 февраль. (ТАСС). 1966 шера чухьа СССР-и Турецки Республикан правительствашта юкъе вlаштlехьбаьннабар 1921 шерарча московски карсски договорашна отталаьц 1926 шерарча генеральни протоколаца моттигте къоастадаьи йолча советско-турецки доазон редемаркацех долча деша тхьакъехьа переговораш чакхъяхарах бола барт.

Анкарера СССР посол А. А. Смирнови кхьча мехкашцарча гlулакхий министерства хьалхьен департамента Генеральни директор Тургут Ильхани корте болча делегацешта юкъе, вlаший дагара а хоьш, Анкаре хинна переговораш ца мьадала а йоахаш йистельинай.

Уттадаьча протоколашта 1967 шера 28 феврале кулгаш яьаьх Советски Союза цlерагlа Анкарерча СССР посола А. А. Смирнови Турце цlерагlа кхьча мехкашцарча гlулакхий министерства Генеральни секретара заместитела посола Сади Эльдемен.

Кремле вlашагlкхетар

КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина 28 феврале Кремле ше волча тlайнаи Советски Союзе ена йола Корея Къахьегама парте ЦК Политбюро президиума член, ТПК ЦК секретарь, КНДР Министрий Кабинета председатела хьалхара заместитель Ким Ир корте йола Корейски Халкъа-Демократически Республика правительственни делегаци.

Новкъостий, безамеча хьаьи чакхъяьнна беседа йолча хана тийцар Советски Союзан Корейски Халкъа-Демократически Республиканей юкъера экономически бувзамаши цхьана гlулакхаш лелаелгеи дlахо а детlаккхуйлара дешаш.

ПРОПАГАНДИСТА ДОШ

Со пропагандист а, волаш йола юкъьанцара политически школа вІашагІъеллай (кхьйолча кружокашта нийсса) № 1 йолча хІамаш тегача фабрика партоорганизаце 1965 шера октябре, хІьта хІана шоллагІча шера программах болх беш а я.

КПСС ЦК пропагандан агитацеи отдело чІоагІъьча программага хьежжа дІадахача шера деша балгІараша йоаза Іомайир лаьрхІа хинна материал.

Политшколе дешаш 15 саг ва (соахка 17 вар уж, цхьабакъда фабрикера дІавалар бахьан долаш цигь кружокана юкъера вальар). Царех 12 коммунисти кхоъ парто боацарехи ва. Деша ухараша юкъе ва участкай 8 мастери хІамаш тегачь цеха 7 болхлои.

Деша ухачарех дукхагІа бараш 7—8 класс образовани йолаш ба, 1965—1966 шерашка заочно швейни техникум йистеньккхай шийне.

ХІара оршотдийнахьа, хІирашна цхьаза хул тха занятеш, деша багІараш хьалхарча смене болх беш болча хана.

Деша мел багІараш, занятешна чІоагІа хьашт а долаш ух дела, хІьта ханаши хийчон бе-бе йолаш уж бале я, шоаш Іомаеш йолча материала чІоагІа уйла тІайохийт пар. Къьстта чІоагІа уйла тІайохийташ Іомайора В. И. Ленина биографи. Цу занятешка кийчлуча хана хьалхагІе а, массаза а хьажа везаш хулар са Ленина керттерча произведенешка, КПСС исторе лоацача курса тІа, Владимир Ильича цхьайолча произведенеш тІа бахь мах цІаьхха а беша безаш хулар.

Цу лоллача хІамашта тере хийтар къахьегамхой хьехархой сийлахь-воккха баьчен хинача Ильича дийна образ кхы а шаьрагІа хьахьокха.

Кийчо яра чІоагІа новкъестал дир шитта Ленинградерча В. И. Ленина музея филиале са вахаро а.

Аз цигара дера В. И. Ленина хеталь тайп-тайпара открыткаш — (подполье ьыкха ха, Октябрьски штурм, революционни гІулаккхаш дІадолаладар, кхыхараш), хІьта шитта хозача бесашца даьха Ленинградерча историко-революционни моттигий дукха открыткаш шийна а долаш йола фильмоскоп.

Биографецара царна нийслуш йола разделаш Іомаеча хана уж альбомаш хьукахаро новкъестал дир Ильича образ, цуи революционни гІулаккхаш зиэза дІагойта.

Укх шера школа программа Іомаеча хана занятешка даим пайда вц дунен политически картах, тайп-тайпарча диаграммаехи табиницеи.

Масала, «Коммунизма материально-технически база хьаяр» яха тема Іомаеча хана пайда ийцар СССР-е ворхІ шера промышленни юрта боахамен продукци мел лукхагІа арахийцай хьахьокхаш йолча диаграммаех.

«Дунен социализма система» яха программа лоархІамера раздел Іомаеча хана аз кийчъьача таблицаша дІагойтар социализма 14 мехках хІарабар хьахинна ха а цига бахача наьха дукхал а. Цхьаьккха таблица тІа дІагойтар социализма мехкашкен дунен кхыча мехкашкен бахача наьха территорей соотношени. Цхьанийолча разделашка хьахьийхар социалистически мехкий боахам легІахара диаграммаш (газеташ тІарен журналаш тІарен).

Іомаеш йола материал моттигерча вахарца юва.

Со се Іелац политически дешаш ца Іомадича, вай мехкарен довзол лехьарен лоархІаме событеш ца ийзача.

ХІьта пропагандиста балхо дІадех цхьадола политически дешаш проблемаши кхы а чІоагІагІа уйла тІайохийташ Іомаелга. Цулухьа 5—6 ди воаккх аз занятешта кийчлуш. Эттара хьалха арагІаина йоагІача занятете хиттараш оттаду аз. Цул тІехьагІа дешара пособи а еш, йоагІ-йоагІача метте белгалонаш ю, аз деррига а зал захьначул тІехьагІа конспект оттае [illegible]. Метахьа санна [illegible] моттиг хІича, цхьанийола цу[illegible] вагтахьа [illegible] ца [illegible] луча дешай [illegible] кхуха аз конспектана юкъе. Конспектана юкъера терхаллаааза дагІдоацеш долчен керттерчен хІамашта хІалгІолла цІе къоалам хьокх. Конспектах пайда эцача хана аз Іо ца а еш, кхычахьара сайна дагІйоагІа материал юкъехкуваа гІерт со. Конспектал сонгІа, цхьаза занятей план а оттаю аз.

Айса кружок лелаю хьалхара шу ца хилар тергал а деш айса кийчо яра аз цІагІа делалу: политически словарь, кхыча мехкий дешай словарь, философски словарь, хІьта шитта В. И. Ленина керттера произведенеш, парте истори, эттара тІехьарча съездий материалаш, кхыараш.

Массе хана пайда эц аз «Правда», «Экономически газета» яхача газетех, «Политически самообразовани» яхача журналах. Аз айса язу «Известия», «Комсомольская правда», «Грозненский рабочий» яха газеташ, «Партийная жизнь» яха журнал. КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнот».

Кружоке деша ухараша а шитта язайт газеташи журналаши. Цулухьа дукхагІа йоазаш йола материал айса лувцачоа юкъе кІеаигагІа кхув аз, керттерен лоархІамагІарен дешаш къьстта белгал а доахаш, юха а шаьрлу.

ДукхагІа дІаяха тема юкъерара дІайолалу тха занятеш тІесаза а. Къамаьлаш лу белгаларча дешаех лаьца заданеш ешачар а хІьта шитта кхоршаьлаш де бежам болуш а. Цул тІехьагІа къамаьл дІаолалу пропагандиста. Пропагандиста къамаьл чакхдаьккхачулле хьаттача хаттараштa жоп лелачули тІехьагІа тема дешаех лаьца а хІьта шитта газеташ тІара а журналашта тІара а статьяш еша а цІагІа кхоачашъе задани лу пропагандиста.

Массане а дакъа лоацаш, сакъерлаже чакхйоал занятеш, шина сахьата гартта хул тха уж.

Деша багІарий уйла кІезигагІа тІоерзадир 1966 шера декабрь бетта дена оаза тхоай дешара юкъейоалаь текущи событеш юкъ цнага а. Царах лаьца къамаьл лу пропагандиста е деша багІарех цхьанне (заданех).

Деша ухача шийтте а саго дакъа лоац дешаш хувцача, хІьта ца хьахьокхаш кружока журнала тІа еш белгалонаш а я.

Кружоке деша ухараша хетатох, политически дешаро новкъостал лу царна хулаш йола событеш кхетаяра, цар уйлашка болх чІоагІагІа байт, шоай цІейни боарам дІахо а лакхбе безам хулийт.

М. ДЕМЧЕНКО,
пропагандист.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КАДРАШТА НИЙСА КУЛГАЛДАР — ТОЛАМИЙ ТЕШАМ

КПСС Шелковски райкомо, юкъьанцарча партийни организацешца цхьана боккха болх чакхбоах кулгалдеча кадрай состав дикагІа тоаяра. Района партийни организаци дикагІа болх бе аьннай партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама кадраш хержара, дІа-са нийсъяра.

Райкомо кулгалду кадраш хержаш, дІа-са нийсъеш, дехкхача маІане а лерхІаш, цун царех йолкха гІулакха а политически а дихалаш. Юкхьанцарча партоорганизацешта, парткомашта керте латтараш ноногІа а опыт йола, партийни болх дика бовзаш болхлой ба хІана. Царех дукхагІабараш лакхерча партийни школе, лакхерча специальни дешара заведенешка заочно деша багІа, партийни организацей секретарех 86 процент хулашбараш лакхера, йистедаланза лакхера, юкъера дешар дийша ба.

Царца хІара бетта семинараш чакхйоах, цига партийни строительства дешай хьакъехьара лекцеш, докладаш ю, партийни балха опыт вІашийдІа-са Іомаю. ВІаштІехьдоах хьалха латта производства опыт Іомаелга, хьалха латтача боахамашка хьежжа ухилга, цига къахьегам кишта вІаштІехьбоах, цунах мах кишта тол за а вуш.

Безаме, лерхам тІабодаш хилар «Коминтерн» яхача колхозе чакхъьяккха колхозийн совхозийн председателий, директорий, специалистий, парткомий секретарий семинар. Цигта царна яйзар боахама чура расчет юкъехкадьяра практика, комплекси механизированни звеной балха опыт. Партийни комитеташ цул тІехьагІа йоагІаш йола выводаш йир, хІьта хІана къахьегам вІаштІехьбахара керда форма района кхыча боахамашка юкъеххульаш а латт. Кирова цІерагІча, «Коминтерн» яхача, кхыча колхозий дика опыт тергал а яь, 1967 шера дена къахьегамах ахчаша мах телара йоах Менжинске цІерагІа, «Красный пахарь», «Путь к коммунизму» яха колхозаш а.

ХІана колхозий председателалла, совхозий директоралла болх бераш дукхагІча даькъе йоккха боахама балха опыт йола, юрта боахама специалисташ ба. Колхозий 7 председателахи совхозий 3 директорахи 6-не лакхера специальни образовани я, хІьта вожаш йистеланза йола лакхерен юкъерен образованеш йолаш ба.

Предприятейи учрежденейи кулгалхой керттерча даькъе лакхерен юкъерен образованеш йолаш ба. Царех дукхагІчер специальни образовани а кулгалдара балха йоккха стаж а я.

Бригадай, отделеней, фермай 73 кулгалхочох 54 коммунист ва. Цу гІулакхаш тІа 32 кхалсаг я. Царех дукхагІбараш специалисташ ба, хІьта вожаш кулгалдара балха йоккха опыт йолаш а ба.

Колхозий, совхозий керттера специалисташ лакхера образовани йолаш — агрономаш, зоотехникаш, ветлораш, инженераш ба.

Колхозий, совхозий кулгалхоша, юрта боахама специалисташа, бригадираша шоай гІулакха а политически а знанеш 1966 шера дена лакхъьй КПСС райкомерча 34 сахьата программа йолча семинарски занятешка.

Районе хадаза чакхбоах лохерча звенон кулгалдеча кадрай гІулакха а политически а знанеш лакхъяра болх. ХІара колхозе, совхозе бригадашкен фермашкен гІолла вІашагІа а ехка, болх беш я лекторий, экономически школаш, агротехнически зоотехнически кружокаш. Цига Іомалу, кулгалду кадраш Іомаенна па Іеш, дукха а мугІарера колхозхой, болхлой.

Кадраш кхетамца кхера шерра пайда ийбу кепайоахах, хьалха латтача опыта школах — республика цІи хеза жа леладер. Социалистически Къахьегама Турпал Н. А. Эсмухамбетов кулгалдеш волча «Шелковский» жа леладеча совхозерча, «Красный пахарь» яхача колхоза хьалха латтача шурий-товарни фермерча школаех. Хьалха латтача опыта, вай Дай-мехка Іилмана карагІдийнараша пропаганда ю клубашка, библиотекашка, тха лекторашка, докладчикашка.

Районе шерра аьржа я вай республикерчар моттел, гаьнна пуя арахьарча а хьалха латтача боахамий опыт Іомаяра практика. Шитта, Красноларски крал Ново-Кубански района «Заветы Ильича» яхача колхозе хьалха латта опыт йолаш яха хилар «Коминтерн», «Путь к коммунизму» яхача, Кирова цІерагІча колхозий делегацеш. Цу делегацешта юкъе бар колхозий председателаш, парткомий секретараш, бригадираш, звеньевойш, механизатораш.

Массови квалификацей кадраша беча балха лоархІаме форма хинна дІаттал колхозашкен совхозашкен чакхлоаха «Жа Іуна ди», «Доярка ди», «Механизатора ди». Уж бетт-бетта чакхлоах района боахамашка. Цига, массаза а яхар мо, политически юрта боахамен темаех лаьца докладаши лекцеши еш, дІабахача беттарча балха итогаш ю, тІайоагІача ханна йола планаш белгалъю. Района юрта боахама специалисташта лаьрхІа хІара бетта чакхдоах «Специалиста ди». Цига лекцеш а докладаш а ю района специалисташа КПСС райкома секретара, производственни управлене начальника, кхыбараша.

Кулгалдеча кадрашцара болх дикагІа тоабарах беркатегІа хул района экономически хьокхамаш. Цхьаккхе а юкъера ца къасташ, района дерригача боахамаша соахка кхоачаш а тІехкхоачаш а йир продукте керттера тайпаш: дулх, шура, тха, фуаш, комсаш, плат дахара а пачхьалкхенга лоххара а планаш. Шера программа ка маьхала а йоалаш кхоачашъьй района промышленни предприятеша а. Еррига продукци хьекара шера план кхоачашъьй 114 процент, тІакхийттачох 41 процент хиннай. ДикагІа лола хьоккхамаш хьахай Червленски чхьагІара заводо, Каргалински чхьагІара заводо, райпишекомбинато, лаьтта доахача заводо, механизированни хьун боахамо.

Цхьабакъда, кулгаллу кадраш хержара, нийса дІа-са уттаяра, юкъе хІана а хулийт кхоачамбоацараш. Уж къастаеш цар гІулакха, политически, моральни дикала дух доввзилга тІагІоллара терко мара йоацаш хул, хІьта цудухьа уж гІалате балхаш тІа ухийташ моттигаш а нийслу. Шитта, цийга дена гІулакх харшахьа а леладеш, шийна пайда бахарах партера дІа а паьккха, уголовни бехктокхаме деза вийнар ДПО председатель хинна Кизимов. Техникана ремонт во еш хиларах дукха бехкаш доах «Сельхозтехника» районни объединене кулгалхоех вн. Шустенкох, Фирсовах. Цар, юртбоахама техникана ю ремонт во хулийташ хиларал сонгІа, шера план кхоачашъелга Іалаш а даьдац, болх 1965 шерарчул вогІа а баьб.

КПСС райкомо кхоачамбалла дика лелабац юртий Советий председателаш харжара болх. Станични Советий 13 председателах 6 юкхьанцара образовани мара йоацаш ва, 6 мара вац юкъерен йистеланза лакхерен образовани йолаш. Дувцилга йоацаш бакъда цу кхоачамбоацачо Советий балха новкъарле ела.

ХІана а кІезига ба партийни, советски, боахама, комсомольски, профсоюзни кулгаллара балхаш тІа ахийтара болча болхлой кхоачамбалла йола резерв хилийтара оаха бу болх.

КПСС райкомо юкхьанцарча парторганизацешца цхьана хІана долла а хІама деш латт уж дерригача кхоачамбоацараш дІададахара, кулгалду кадраш леррттІа хержар, балхаш тІа дІа-са нийсъер, кхетамца кхелр — района боахама политически толамаш дахара тешам йола кхета а деш.

Н. ПЛОТНИКОВ,
КПСС Шелковски райкома оргаотдела заведующи.

КАРАКАЛПАКСКИ АССР. Аму-Дарья яха хий Іочукхоччачара моттиге хьалъеш латт Тахиаташски ГРЭС-а кхоалагІа арІа. Сийлахь-боккхача Октябра цІей дезху ди тІакхоачаш болх бе йолалургья цун хьалхара блок. ГРЭС-а еррига агрегаташ болх бе йолалийтача цунах автономни республика йоккха энергетически юкъемоттиг хургья. Цунгара ток кхоачаргья Туркмене къуйбаседерча районийн Хорезмски областен промышленни предприятешка а.

Сурта тІа: тІатоІаш фу циркуляцион водоводаш вІашагІъеллаь кийчъеш латт.

А. Хадикова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮРТАРЧА АГИТПУНКТЕ

Іурра дена сарралца болх беш я хІана СоагІапчарча клубера агитпункт. Агитпункта заведующе, школа директора Тебоев Хамарас кулгал а деш гойтара агитацеца а, эшача лозунгашца а, плакаташца а, хоржамех долча литератураца а Іалатъаь я из. Шитта укхаза я ловза шахматаш, шашкаш, деша керда газеташ, журналаш.

ЦІакха а лесо хилац агитпункт. Балхах мукъайола ха цига дІахьу кагирхоша, хоржамий хьакъехьа йола положени йовза ух боккхий нах.

«Ингушский» совхоза хьалхле лелаераш а, юкъерча школа хьехархой а чубоагІача пропагандистски группа членаша хоржахошта дувц вай советски мехка демократех, капиталистически мехкашка хоржамашка дакъа дица а, хоржа хила а массане бокъо ца хилар.

Моттигерча бакъдараша чІоагІдеш дувц агитатораша вай демократех.

СоагІапчарча юртсовета депутаталла кандидаташ ийла оттаваь тхьаь шийтта саг. Царех кхойтта кхалсаг я.

Харжархошта юкъе дика кхетам болх барца белгалбаьннаб агитатораш, пропагандисташ Цечоев Муса, Гандалоева Лена, Налжахоева Света, Гандалоева Мензила, Плиев Исраил, шитта кхыбараш.

Кіира цкъа а шоаза а гулалу агитатораш агитпункте. Дукхача хана дена агитатораша болаш хьабоагІачара къонача дувц шоай балха опытах. Семинара хьисапе дІайолхача цу занятеш доккха новкъостал лу агитаторашта болх тоабе.

Х. ГАЛАЕВ.

ДИКАГІЧА ОПЫТА — ШЕРРА НИКЪ

Укх деношка Нохч-ГІалгІай облсовпрофа вргІаз йола пленум хилар. Предприятеш пхе бахка ден кІирага яхарца дувзадешна профсоюзни организацешта хьалхашка латта декхараш дийцар цига. Цох лаьца доклад йир Облсовпрофа секретара П. Е. Селинке. КІирах пхе ден болх беш йолча вай республикерча промышленни предприятеша пачхьалкхен план толлица кхоачашъеш хилари цар къахьегама овсарле лакха хилари белгалданеккхар цо. Лаккъенией оборудованена ремонт яра дикал, из бахьан долаш уж йохаш соца йоаккха ха 25—30 процент кІезигъенна, извал кІезигъеннай йовш хинна болхлой ха а. Пхе ден боля беча кІирага доалара чІоагІа пайдане хилар хьахьокхаш дола кхы дукха масалаш довладе йиш а.

Предприятеша пхе бахка ден кІирага йоалара еча кийчох лаьца пренеех къамаьлаш дир № 1 йолча промышленни гІишлон материалий комбината керттерча инженера нов. Вуцигина. Грозненски аьшкабетона завода профсоюза завкома председатела нов. Мешкова. ГАРО завода слесара нов. Марченкос, кхы дукхачар. Пхе бахка ден кІирага аьнна къахьегаш йолча Наьсарен «Электроинструмент» яхача завода коллективо доахача къахьегама толамехи шоай опытахи лаьца дийцар завода къахьегамен алапен отдела начальника нов. Оздоева. Ер биълагІа бутт ба цу завода коллективо кІирах пхе ден болх а беш шин дийнахь салоІа. Толамца кхоачашъьй завода болхлоша дІадахача шера план, ритмичнеIа бу болх укх шера.

Из лоархІаме гІулакх чакхдоаккхача дукххача боахамен профсоюзни организацеша хьинаре дакъа лоацаш хилар белгалдаьккхар пленуме. Кийчон дукха балхаш доьд «Красный молот» яхача завода профсоюзни организацеш. Цига цехий сменашта лаьрхІа графикаш оттаьй, болхлой ханна расчеташ яьй, белгалъьккхай къахьегама овсарле лакхаургйола мероприятеш, цу гІулакхах завода мел пайда боал хьежаб. ХІана уж документаш цехашка дувцаш да. КІира пхе ден болх бергболча системага довлара дукха кийчон балхаш даьд кхачан промышленносте из болх чакхбоаккхаш латт мехкдьтта чакхдоаккхача промышленносте.

Пленуме къамаьл даьча докладчика, пренешка къамаьлаш дьараша а цхьадола кхоачамбоацараш хилар белгалдаьхар. Къьстта мела лел дукххача предприятешка пхе бахка ден кІирага доалара документаци кийчъяра гІулакх, къьстта гІишлон организацешка а лелаш. Из гІулакх мел лоархІаме да хайташ кхетама болх бац предприятешка. Еррига профсоюзни организацешта тІадожадир из болх тоабар. 20-ча мартага кхачалехьа предприятеша кийчъеза кердача бахка кІирага доалара йола документаци.

С. ЧУХАРЕНКО.

КЕРДАЧА ДЕКХАРИЙ БОАРАМ ТІА

1966 шера [illegible] апреле [illegible] планированеи экономически стимулированеи кердача [illegible] болх бе йолаенай Грозненски «Красный молот» завод. Кердача системо дІалийхар производство, къахьегам, доал дар дикагІа вІаштІехьдоаккхилга. Из декхар кхоачашдеча къьстта моттиг кхьчар къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхара (НОТ) дешашта.

Заводе НОТ-а планаш уттаелгеи чакхйоахилгеи укх керттерча лостамашка деш да: завода чухьара специализаци кооперировани, производство технически кийчъяр, доал делга эргалаьккха тоаяр, производствана планаш уттаяри тІахьожам лоаттабира, дикал лакхъяр, и. кх. дІ. Цу хьакъехьара шолаш отта а ю, хІана дукхагІа ярш производство чакхъяьха ьинна а чакхйоахаш латташ я.

Алхха цхьаи болх лоаладеча цеха модельни отделене къахьегама специализаци яро йа бекъьра бахьан долаш 8,0 эзар сом ахча кхоадъь. Гальванически участке гальванопокрытеш эргалахьа тоаяр бахьан долаш 4,8 эзар сом ахча кходу. Болх лоаладеча цехе оатдалаш нийса кепасттача участке алхха производственни процессашта механизаци яра чотах 3,8 эзар сом ахча кходу.

Оттаеш латтача планашта юкъе а заводе чухьа дІа-юкъа кхухьача хІамашта централизаци специализаци яр, мукьаш тІадуттарен доассадарен балхашта механизаци яр. Инструментальни цехе керттерча лостача меттел хьаоц производственни эстетика. Оттаеш латтачеи оттаь аьшачеи НОТ-а планаша заводе чулаьца берриха мах 400 совгІа саг ва. Планаши планашка хьежжа оттаь мероприятеши кийчъеча а чакхйоахача а дакъа лоацаш 90 совгІа саг ва. Цу балха юкъе хьинаре дакъа лоац цеха начальника М. М. Торчинова, цеха начальника заместителя В. Н. Малова, вовккхагІа волча инженера-технолога В. Н. Далюпова, инженера-технолога О. М. Николаева, кхычар.

1970 шу хьатІакхачалехьа 1000 саг юкъе а оаш 120 план оттае, царех 100 эзар сома маьха экономически эффект яккха. Цу моттигашка къахьегама овсарле 20 процентагара 50 процентага кхоачаш лакхъе лаьрхІа. Чакхъякха лаьрхІача мероприятешта юкъе я шера 6 эзар сом ахча кхоле йиш хулийтаргйолаш арахьара заказаш хьатІанийлара чотах даколла счетни боалошта рентабельно болх бе тоба хургйолаш йола машино-счетни станци вІашагІйоллар. Инженерно-технически болхлойи гІулакхоча пахьен къахьегама механизаци яро йиш хулийтаргья шера дІаиефонх 20000 сом а долаш вола 22 саг балхара мукъаваккха. Цхьан ханна голашагІа йола технологи, промышленни эстетикеи механически цеха втулкай участке юкъе а хьоц оборудовани кердача моттиге оттаяро йиш хулийтаргья уж 25—30 процент дукхагІа арахецеи эксплуатаци яра дикагІа хилийтеи, и. кх. дІ.

НОТ-а плана юкъе йолча мероприятех гальванически участке гІолла хІанзале чакхъяьха мероприятеш 21 я, оатхамаш нийса кепасттача участке гІолла — 12, втулкай участке гІолла — 9, мукьаш тІадуттареи доассадареи балхашта механизаци яра даькъе — 7 мероприяти я. Цар чотах хІамане а ахча кхоаеш а завод.

Къьстта белгалъяха еза производствана эстетикаца юкъеенна йола мероприятеш. Цуо результат дика хилар инструментальни цехе. ДІадахача шера цу цехе массеи мероприяти отта а яь, чакхъьаккхачул тІехьагІа балха тІара кадраш хувцалуре чІоагІа ювлелар, къахьегама овсарле лакхъелар, кІезигагІа хилар цамогараш, заводерча дукхача болхлой безам хилар инструментальни цехе балха баха.

Къахьегама санитарно-гигиенически хьалаш тоаларо, производственни процессашта автоматизаци механизаци яро йиш хилийтар оахтабаш нийса кепасттача участке белата чкъор тІаластадар, турбаш цІенъеи сваркаш вІашагІлотаечеи кулгаца деш дола балхаш юкъера дІадаха, кхыдараш а санна дола вІаштІехьаторна балхаш дІадаха.

НОТ-ах лаьца балхаш заводе дІадолалдеча деца ши шу гаргга ха яьннай. ХІьта хІанале а тешшаме ала йиш йолаш да, из гІулакх пайдане хилар. НОТ-а гІулакха болхлой кьаэпарах кхера дезаш дац, хІана аьлча уж лелабарта дІададар, болхлой квалификацеген инициативаген хьежжа, юдаметтаоттаргІа. Хьабенача нийса дІадаьллалахьа еш белгалдаккха деза, цу балха тІа лоархІамера хоп — болх бергйола моттиг нийса хьаярж ар. Из моттиг нийса хьахаржарга хьежжа дар планаш кхоачашдулга е ца хулаш. Заводе оттаь НОТ-а планаш кхоачашънизар дІанараш вІашагІъехкача участке, втулкаш шаьрьечеи хьокхачеи, роликовтулочни вІанарий участке, кхычахьа, хІана аьлча, балха моттиг харцахьа хьахержа хиннай. НОТ-а планаш оттаяри юкъехьарен моттиг хьахоржача хана балха моттиг дІамагІа хургйола, шина оттаеча дакъа лоацаш мел вар цхьан технологически процессаца вувзаенна хургвола, чакхдаха оттадаь гІулакхаш уж хьашт долча боккхошта маьттара хургдола гІулакхаш вІаштІехьдаханза дарга.

Бригадана кулгалдеча тІадилла хьайт хац цу бригадана керта отта башха безам боацаш волча сага. Заводе шоаза нийсъеннай бригада кулгалхой, цу балхаца цар башха инициатива ца хилар бахьан долаш планаш оттаелга гоа а денна, хувца безаш йола моттиг.

НОТ-а планаш оттаеча хана лоархІамегІарча дешаех цаІ да методика нийса оттаь хилар. Из бригада хІара члена, хІара болхлочо кхетееш а массе сагІерахьара анализ е йоагІаш долча укх дешаех латташ а хила еза. Царна юкъе лоархІамегІарча дешаех да: сихха планаш оттайр а балха моттиг цхьалхъяккхар; материально-технически Іалашо яр; гІонна йола службаши мукьаши хьацъяйлу-дІакхухьа механизмаш кийча хилар; балхаш дикагІа хилийтар дукха тІахьожам лоаттабар, дукха а кхыдараш. Производства маІанга хьежжа дукхагІа а кІезигагІа хила йиш йолаш да уж дешаш. Цхьабакъда, цар чулоацам, хара юхейиса а шоай балхах дика кхеташ болча специалисташа бокъонца анализ а еш Іомае езаш а я.

Уж дешаш нийса, массе сагІерахьара дІалоэзийтарах из дувцача тар ма лу дукхагІа болхлой юкъерзараш планаш оттаеча дакъа лоацаш барашта а уж планаш хьашт долаш барашта а укх тайпарча хаттарашта жоп дехаш йола памятка оттае еза: хІанзара техпроцесс мегаш йий (пагахьа санна еце, кхоачамбоацараш мелагІаш да); малагІа хупанаш дича бакъахьа дер, дича фу пайда хургба царах; хьанна хетачах, малагІча бахьано юхасецаю производства; хастаста а дукха а латта дезаш хуний шуи сайца; малагІаш да дІалоаккхаргдола, производство сецаеш дола балхаш, хІьта уж дІадолара де дезар а фух, и. кх. дІ.

1966 шерица нийсъенча, дукха а йоккхагІа я 1967 шера завода оттаь заданеш. Арахеца продукци 10 процент дукхагІа, къахьегама овсарле 6,8 процент лакхагІа хила еза, пайда 20 процент совбала безаш ба. Уж декхараш кхоачашдеча йоккхача лоархІаме хила дезаш да Іилман ларда тІа къахьегам вІаштІехьбоаккхилга.

М. МАКАЛИН,
«Красный молот» яхача заводан къахьегамен алапен отдела начальник.

СМЕНАХ — КХО НОРМА

Шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически ахь йовржаньй Сологубов Василий Дмитриевич керте латтача Грозненски № 4 йолча АТХ коллективо. Январь бетта тонно-километрий план 277,5 процент кхоачашйир. Къахьегама овсарлеи план 111 процент кхоачашъьй. Планах лаьрхІачул совгІа дІа-юха бихьа мукь эзараш тоннаш я.

Шитта дика къахьийгар боахама коллективо февраль бетта а. Хьалхарча 17 дийнахь шин декада план 100,6 процент кхоачашъьй цо. Къьстта дика къахьегаш ба шоферaш нн. Жуков, Гитаев, Лысунов, Хабраин. Царех хІаране сменах шиъ-ах—кхоъ норма кхоачашъю. ХІьта бетта нормах совгІа царех хІаране пачхьалкхена бу пайда 400—500 сом да. Шитта дика къахьегарах укх деношка царна енай транспорта Министерства социалистически ахьа отличникаш яха цІарнаш. СовгІаташа дог гІоздьаккха ахы а дикагІа къахьег цар.

Б. КОСТОЕВ.

БРИГАДА БОАХАМА РАСЧЕТАХ

Шийлошъеча болхлоша вай газеташ тІа цкъа санна дукхаза дийцад бригадашка боахама расчет юкъеяхьарах. Цхьабакъда, из доккха пачхьалкхен гІулакх — хІана а къоастаь алапа йола проблема я. Из чІоагІа лоархІаме гІулакх юкъедоаладара кхыча гІишлошка новкъарле еш дола керттера бахьанаш малагІаш да сана хац, цхьабакъда, тхаьцига керттердар цу деша бокъонца терко ца яр да.

Цу хьакъехьара цхьадола масалаш доаладергда аз. Ер шу доладеннача хьалхарча деношка СМУ-9 нов. Малькова кулгалдеча коммунистически къахьегама цІи лелаеча бригадо хьалъе йолайир механически мастерски. Эша материалаш хьагІа а еш боахама расчета юкъе а йоалаь дІаболабир болх. Амма мастерской яь а йолалехьа Малькова бригада кхыча объекта тІа яхийтар, хІьта цо хьанийцая положенех цо жоп лушхинна материал цунна хьалхара бехктокхаме хургволча кхычунга дІа ца а луш йисай, хІьта Малькова кхыча объекта тІа болх беш йоаккхача юкъа прораба субподрядни организацешта дІахийцай кирпишк, цу тайпара «да» тІавоацеи гІулакха пайдана йоацеи базар хиннай цох.

Кхоачашде аьнна Іалахьмате дукха балхаш хьанийцар боахама расчет лелаеча Димова комплексни бригадо. 964 моттиг йола школа, шоаза вІаштІарадь цІенош, котельни. Урус-Мартане электроподстанци, цул совгІа бархІа йиъ квартира йола цІенош. Йолла хІама кийчдьдар гІишлой материалаша вІашагІйоахка изделеши лархІара. Школана лард йоллаш латтача юкъа бригадо подстанци, 8 квартира йола цІа хьалдеттар. Уж гІиреаш хьаллеча еха кирпишк дукха аллийсар. Цу хьакъехьа бригадага хоам бир. Цул тІехьагІа хиннача СМУ-9 массаза а болх беча производственни совещане заседане мастераши бригадираши, цу даькъе Димов а летхьар наракех № 1 йолча кирпишкий заводера хьуха кирпишк во я кхаш. Пaккхча массаза а болх беча производственни совещане (ПДПС) Президиума тІадилла лаьрхІар цу завода массаза а болх беча производственни совещанега гІолла кирпишк дикагІа ергйола горонаш лахар завода болхлойи ИТР-ен коллективагара дехилга. Из хабар завода в цун кони гІишлойн, гІишлой материалий производствани болхлой профсоюза обкомага а дІадахьийтар. Цхьабакъда, цунах тхьы дцьаккха а белгалдаьнна хІама хиланзар. Дукха наха, производствана кулгалдеш йолу орган — ПДПС заводан профсоюза обкомой якачунга ла да дуьгІаш хила тарлу?

Дукха къахьийгар Димова бригадо, цхьабакъда, кирпишки маркхала кхобе вІаштІехьдаланзар цуь уж материалаш эсала делар бахьан долаш. Цу бригада хам бе боцу. Цо кхембеш хьанйора, лоаттайора, вІашагІхеттар вІашагІйоахка аьшкабетона изделеш. Кирпишкех пенаш лоттача хана вІашагІхеттар Урус-Мартанера бархІ квартира йола ши цІенош, йиъ квартира йола цхьа цІенош, школа хьалъечара вІашагІйоахка аьшкабетонни изделеш, корийн вІарийн блокаш, лагІаш, майдаш. Лимитни картах хьа мел ницца изделеш цхьаккха а толха ца еш гІулаккхага дІалхийтар.

Материалаш лораярах шийна енна прами ше дІаекъар бригадо болхлой разрядашка хьежжа а ца екъаш, хІаравар бригада собрание къахьегама дисциплинага хьежжа вувца а вувцаш. Е. Масловас, И. Чекинас, М. Тишенкос, Е. Пацука, Р. Лапинас, А. Глуховас 12—12 сом ийцар, хІьта маІчанаха 10 — 10 сом ийцар хІаране.

Бригадашкара боахама расчет болхлой материальни безам совбоаккхача стимулех цаІ, гІишлой материалаш кхоярен вІашагІйоахка цІелеш лораярен метод, производственни дисциплина телхаераш кхетабара школа я, хІана аьлча прогульщикашта премии телац, хІьта керттердар аьлча, кхоачашдеча балхий дикал бахьан долаш массане а лоаттабу къовсам ба аз. Дукха бригадаш я коммунистически къахьегама бригада яха цІи яккхар дукха къовсам лоаттабеш, цулухьа, ахь леллеча хана боахама расчет юкъейоалае еза цу бригадашка.

Бригадана коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цІи луча хана боахама расчетах болх беш хила еза яз. Цу гІулакха юкъе дика доккха дакъа лаца деза построечкомаша. Дукхача линейни ИТР-аша цІенхаштта-лоархІам бац деза дара цу метода, хІьта цхьабараш, шоашта хетачох, совнагІа мукь шоашта «тиболла» ца ловш а ба. Цхьабакъда, укхаза керттердар кхы да, белгала аьлча, материальни безам тІабохийтилга. Правительства премеш оттаьй болхлошта гІишлой материалаш кхоярах кхойча материалий маьхах 40 процентага кхачалцеи заводе кийчъь вІашагІйоахка конструкцеш лораярах цар сметни маьхах 0,2 процента.

Массе а метте, гІишлош хьалъеча бригадашка боахама расчет юкъехьара материальни безам тІабахийта беза линейни ИТР-ий а. Болхлошта оттабьча бовранал совгІа материалаш кхоярахи конструкцеш лораярахи телча ахчанцара цхьадола дакъа мастераштеи прорабаштеи [illegible].

Аккорни задании де деза балхаш чакхлаллалца йолча хана кхыча объекташ тІа хьежае нетаргьлц боахама расчетах болх беш йола бригадаш. Арахецача кирпишка, товарни маркхала, бетона, заводе кийчъеча вІашагІйоахкача изделей дикал тоае еза.

В. ЗЮЗИКОВ,
«Грозжилстрой» яхача треста СМУ-9 инженер.

Советски Іаьдала 50 шу

ГАСТЕЛЛА НОВКЪА

ГРОЗНЕ керла хьахиначу цхьан поселка керттера улица Хрусталев Николайн цlе лелаш ю.

Малав из ший цlерагl улица яр? Цlи хадзал декал дола малагlа гlуллакх даьд цу сага? Уж хаттараш да Хрусталев воваре аз Грозненски горисполкоме, военкомате. Грозне вахача цун вешийна Михаил Титовичага даьраш.

Михаил Титовича даьча къамаьлах сона хайра уж шийтта вола хиниларга. Заводера балха сиха чакх а яьхна, сигала бессарча «ластица» тхо пуьн фусама дlадолхаш. Михаил Титовича аьлар сога:

— Хlана кхоъ мара висадац тхо, ткъаь пхиъ шу гаргга ха я аз укх Грозверча ремонтни заводе болх бу. Воша Георгий Гурьевски Андрей Биевев бах. Санна лечкъадергда из, сай беррига вежарел дукхагlа датаух сона Николай, цо тхона цхьана волаш кlезнга ха яьккхаяла а. Зlамига волаш вахар из болх бе. Грозный — Туапсе яха нехкадаьтта провод еча хилар. Цlавеча, цо духачунга лалийгlача, долла хlама а дита, цунца дlаваха дог оттаргдараш уйла хьоайора. Хlаьта комсомоле вахе мара воацаш къена вар из цу хана, хlана ца эшшаш ерриге гlишлошьяра специальностеш хоьра. Слесарь а вар из. Доацца аьлча ший да санна дукха говзалаш йоаххаш вар.

Са цехе болх беш дукха ба хагкрхой. Берригаш а дешаш ба уж — цаlаш школе, вожаш техникуме, кхоалагlбараш вузашка. Цхьа бахьан а этте дешар дуташ моттиг етт дlамигача сага. Тlакха аз дуьи цуьна сай воша, болх беш воллашехь а, хьалхарча пятилеткай халача шерашка ю миштта дешар.

Инженер хила безам болаш вар Николай, тlаьш техка, заводаш е... Тlаккха цlаькха авиаци езделар цуьна. Авиационни школе ваха комсомоло новкъостал дар цуьна. Цо из дика йисте а яьккхар. Оаха массене а доккхал дора Николайх. Цул тlехьагlа инструктор а волаш тlема — форда училище вахийтар из.

Цу хана дена кхы бlарга вовваав сона из. Цхьабакъда тхо шаккха а диллалар цуьна. Каст-каста письмо яздора, хьездам бора, деша йоахар чlоаргlа, цхьабакъда из дукха ха йоацаш мара чакхъяьккхаяц техникум. Геттара дика дийшаз вьлна диплом деннад сона. Селлара чlоаргlа гlерта веза пхиъ лакха, оалар сеcara. А оалар аз, Николайна дейна доаш кхоачаш де деза.

Дукха ха лаьккхар Николай Титовичь йист ца хулаш.

— Хlаьта Николай летчик а хиина дlаволаьелча, — дlахо доладо Михаил Титовича къамаьл, — тхона материально новкъостал де волавелар из. Ахча, посылкаш, тайп-тайпара совгlаташ кхухьийтар. Ше валлалца миштта гlо деш чакхваьлар из, шийдезал болллашехь а. Хlаьта из эскаре миштта гlуллакх деш хинав, цо миштта тlом баьд книжкаш тlара мара хац сона. Цун воlа, Владимира хов хьона дукха а шийн даьх дар. Цуьца буьвш оттабе безар Іа, — аьлар цо.

Щагlа Михаил Титовича фотографи хьахьеккхар сога. Цу тlа вар Николай Хрусталев форда летчика форма а юхаш.

— Е фотографи дешпад тхона грозненски пионераша, сай вешех сота дуьцийтар пар тхаьнига баьхкача хана, — боах Михаил Титовича, — хlаьта аз царна Николайх йола статья тlайола книжкаш делар. «Летчикаш — Іаьржафордахой Даьхе бахьан бочу тlем тlа» ахаш дар из. Цу тlа дуьйц 1938 шера дена тlом болабаллалла Крыме хиина Хрусталев летчик - испытатель а волаш эска...

ре гlуллакх деш хинав ахаш. Ше ваьза а хиина вахав из тlем тlа, цу балха тlа ше вутташ. Цига Крыми Севастополи балхам ваьча тlемашка хьинаре закъа лоацаш хиннача штурмовой авиаполке эскадрилья командир волаш хиннав из. Цу книжка тlа дуьи: «1941 шера 12 ноябре Мало-Садовое яха юрт уллача моттиге моастагlчун фронта хьалхарча храяна тlом бе ахар ши эскадрилья — хьалхараяр капитана Кошельковен шоллагlаяр капитана Хрусталевен. Цига цар бомбаш чуьетташ фашистски истребителаш гlайттар яхарна дуьхьал тlом бе. Из тlом беш Хрусталева самолет лотаелар. Тlаккха, Гастеллос санна, шийн самолет моастагlчун техника гулъенача чухийцар летчика. Из чукхийттача доккха тата а хьаьна, кlуран моргаш гlайттар. Иштта дlаделар шийн вахар Даьхе бахьан кхерадуртвоацача летчика коммуниста Н. Т. Хрусталева, шийн тlема доккхар сийленца кхоьчаш а деш.

Тlема-форда Флоте гlуллакх деш волча цуьн воlо Владимир Николаевича сога надуу:

«Тlом болалуш Севастополе дар тхо. Тха да цу хана Ейске вар, керда самолеташ минатай хьежаш. Тlом болабенцабча хьалхарча дийнахьа тха вlа лохадаь хиларца, да волча дlадаха дийзар тха. Цу хана дукха болх бе безаш хулар да. Іуйрейна пхиъ даьлча дlаводар, буьйсана мара чувагlадар. Дийнахъ а буc а лелаш хулар из эскадрильяца. Наггахьа мара бlаргагадар. Бакъда тхога а хьежар.

Со каст-каста хулар аэродроме. Мамайна цхьаьнха хlама хаьар цох. Са сакхувра цу хана (1941 шера июль) даь эскадрилья фронте хулаш хиларах. Цкъа цхьан самолета гонахьа гулбенна латтар летчикаш, аьрига Іурташ даьха яр из. «Миштта «кlаллхара ваьинав хьо, Николай Титович!» — йоадар цар... «Цхьаккха а кхерам болаш хlама яц ер-м», — аьлар дас.

КАПИТАН Гастелло велча, «Боевой листок» чуьра дас, дезаль из йийша а йийша, кхаьхьала моттиг оттача, иштта хила деккхоийла а ва советски летчик, аьлар цо. Мама раьза хиланзар цо аьначча, летчик ца волча а мегаргва, аьлар цо. Тlаккха, дагадоагlа сона, «Нагахьа санна сона иштта моттиг кийслой, ахь уйла а ца еш, Гастеллос даьр дергда аз», аьлар дас.

Кlоарга дега чу дижар тхона Николай Гастеллос даь дена дола гlуллакх.

1941 шера август бетта дас Куйбышевски областе дlадахийтар тхо. Мамайга аьлар цо, шоана тlехьа дlаноагlаргва со. Хlаьта из хиннавар цу хиниа фронте дlавахийта рапорт дениа.

Фронтера каст-каста письмош яздора цо тхога. гlадгlа ма е йоахар, дог уразттадеш яздора. Цу хана Севастополе хиннача подполковникага М. Б. Конага (хlана Риге вах из) дас яздора зегlа чура мух дlабахилла Севастополь лораергьа аз, ахаш. Цу хана вразийнача газеташ тlа зуйцадох цо иштта лора а яьй из горд. Толхаль самолет вай территоре тlа йоссалургйолаш хиннай цуьн, бакъда радиоца «Даьхе бахьан!» аьнна, шийн самолет гитлеровцийн танкаши бензозаправщиках йолча колоннана тlатевай цо.

Аз доккхал ду сай да доккха са долаш хиина хиларах а из турпал санна вай Даьхен сийи из шийн лоlама хилари бахьан дола валарах а».

Запаса подполковник волча Алексей Ивановичг - Шапочкина бlарга а гуш веннав Хрусталев. Це дика тlевоашхаш дуьйц шийн командира тlеьхарча денахи цуьк лаьмал волча гlуллакхахи. Цо аьлу, тхоь командир...

«юхадеккхара счета» хьайнйлар, ахаш. Севастополь лораш тlом дика барах 1941 шера декабрь бетта Щеча байракха орден еннай Шапочкина. Тlом даьттача шерашка фашистий 9 самолет йохаьй, 50-аза бомбаш етташ хиннав, 200 тlема вылет хьй цо. Шийн командира баьча хьехамах хьахиина да из, йоах Шапочкина. Граждански фе флотацара кхаьча хиннав Шапочкин Хрусталева эскадрилье. Цо дика тlема летчик ваьв Шапочкиних.

Шийн командира памятник догlа аьнна предложени оттаьяр Шапочкин из. Крымски къагта, Мало-Садовое яхача юрта, капитан Н. Т. Хрусталев вийначча 1956 шера 9 сентябре памятник дегlад. Цу тlа яздаь да «Указа, 1941 шера 12 ноябре, майра веннав летчик - Іаьржафордахо капитан Николай Титович Хрусталев, йоагаш йола самолет гульеннa латтача моастагlчун техникана тlа а теха», аьнна.

Лакхехьа вай хьоаьаьча М. Х. Кола лаьу: «Цкъа форда авиацие Іилматохкама институте болх беш вар Николай Титович, хlаьта со цу хана Іаьржача форда флоте торпедни катерий соединене болх беш вар. Хlаьта вайзар тхо вlаши.

ФУ АРГДА аз Хрусталевах? Из доккха са долаш сиг вар, парте гlуллакхан советски пачхьалкхенна мутlахьа коммунист вар. Дика доттагlем новкъости вар. У санна гоама яр цуьна фашинам. Кхералуртвоаца летчик вар из. Тlом хилалехьа цо турпала нийъ бахьа хийсбаьбар вай сий дола летчикаш Осипенко, Гризодубова, Раскова. Цар дуккхаза а яздир Хрусталевх «Красный черноморец» яхача флотски газета тlа из чlоагlа говза летчик ва, ахаш.

Хрусталевгара каст - каста патриотически письмо доагlар сога. Дийнахь а буc а фашисташта етташ уж бобеши ва со, тlеххьара фашист вийна далкхалца сацаргвац со, ахаш яздора цо. Уж письмош города Севастопола революцие музее дlаденнад аз.

Н. Т. Хрусталева ше даьча декал долча гlуллакхаца цхьоагlуьн юкъейихьар советски халкъа сийлахь-боккхача тlема турпала исторена. М. Х. Кона аьннар аз кхоьчашдар. Вай сий долча мехкахочох дола деррига документаш СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи СССР-а оборона Министерствен дахьийтар аз. Веннача тlехьагlа Даьхен тlема цхьоалагlча степена орден еннай цуьна.

Торжественни хьале города Севастополе цуьн воlага капитан - лейтенантага Владимир Николаевич Хрусталевга дlаеннай из.

* * *

Е очерк даьъъ яьнначул тlехьагlа, цlаьхха а Николай Хрусталева цlерагlча улицагlа чакхвала безам иттар са. Цхьан перекрестке соь кхийттар пионераш. Тиша аьшк гулдаь боагlар уж. Кхетадеш дар цар из мича хьу, хlаьта а хьттар аз бераша аьшк мича хьу оаш аьнна.

— Бетта велдехой еча зала хьу оаха ер. — аьлар сога цар. Иштта лакха уйлаш йолаш эггара эlамагlа бола Хрусталева мехкахой а хилла зехьа деннадац цо цар ирза бахьан шийн вахар дlа.

В. ЛАВРИНЕНКО.

ШОАЙ отчетно-хоржамий собрание иттоттена хьалхарча шера баьча балха итогаш йир колхозхоша. Вештал дола колхозхоша юртбоахама шу но чакх ца даьккхалга, боахама 200 эзар сом пайда хиннила.

Цхьабакъда, колхоза экономика юкъе кхоачамбоацараш нийсденнад. Кхоачамбоацараш къаьстта дукха нийсденнад хьайбаш лелаечa. Хьайбай продукташ яхарга дlабоза мах лакха хиларах колхоза пайда 586 эзар сом эшабелар. Нагахьа санна пачхьалкхенга дулх, тха декхарах совхоза пайда хиннабале а хьайбаш лелалара дакъа зене да.

Хоьш ца пайда болеш хьайбаш лелалар доакъара базаца айхха дуьззаденнай хилга. Дlалахача шера колхоза хьайбаш лелаберий кхыча боахамашкара дукха доакъар нйле ийзар, хlаьта цlаеча доакъарах бlаз мах телар. Из бахьан долаш хьайбай продукташка дlабоза мах лакха бар.

Боккхача лоархlаме да хьайбаш лелалар, цхьабакъда из бола колхозе эсала вlаштlехьбаьккхаь. Иштта, колхоза хlара бlаь Іатта тlехьара 65 мара Іаса хьакъоасталаьлац — из да колхоза шурий-товарни фермашкара хlара кхоалагlа бола етт Іаьхара бисалга. Из бахьан долаш колхоза вlаштlехьлаьниалан деттача доахана Іулаш дикача фух долча хьайбашца эрадаьха тоаде.

Боккхача лоархlаме да хьайбай продукташка дlабоза мах лохбар. Цу гlуллакха колхоза шурий-товарни фермашкара кулгашца доча халача балхашта механизаци е лаьрlал колхозо. Укх шера январь бутт вlаболалуьше а хьайбаш лелаберий - механизаторий бригада вlашагlйеллар. Цу бригада болхлой дукхьал шурий-товарни фермашка механизаци еш хургба.

Боахама эггара пайдане растениеводство я. Цхьабакъда, дlадахача шера юртбоахама культураш чlоагlа хьувкъае вlаштlехьдаланзар. Цхьаболча механизатораша оахам тlехьга лора агротехнически ханкахьа дапар, цlатаи дlадолехьа культиваци яра...

(сунженски) тlабахийтанзар, хlаьта йоагlаш бола кlоаргал йолаш лаьттах долла фу. Цу мел долча кхоачамбоацарех лаьца къамаьл дир собрание колхоза председатела, колхозхоша.

Геттара эсала хиннай юртбоахама культураш шоллагlча бригаде, хlана аьлча, кlа сов листа дlалийна хиннад, хlаьта шай ханнахьа нийлхьаьлан. Из бахьан долаш, хlара гектара тlара шийтта центнер мара хьажкlаш чуьцанзар, хlаьта 150 гектара тlара хьажкlаш силоса чуийзар. Уж кхоачамбоацараш бахьан долаш колхозо 3250 центнер кlезигагlа хьажкlаш чуийцар дийрхlачул.

Дукха викагlа гlуллакх даьдап колхозе кlийна а. Цкъа-зале гербицидашца оасара баьцашта дукхал обработка яьцар кlина. Иштта, кхоалагlча бригаде оасара баьцаш дукха тlаьллар бахьан долаш хlара гектара тlара чуьца кlа кхо центнер кlезигагlа хилар. Уж кхоачамбоацараш бахьан долаш юртбоахама культураш кхеярга дlабоза мах лакха хилар. Нагахьа санна хlара центнер кlих цхьаипа сомах 62 кепиги пайда хиннабале, хlара хьажкlий центнерах шишша сом зе хиннад колхоза.

Эггара пайданегlа йола юртбоахама культура гидуаргйш яр. Хlара гектара тlара чуийцача гидуаргех шийтта сом пайда хилар боахама. Бакъда, агротехника нийса ца лелорах гидуаргаш, дика хьувкъае вlаштlехьдаланзар. Цул совгlа гидуаргашта обработка еш дукхагlа дола балхаш кулгашца ду. Из а да из маьхера культура кхеярга дlабола мах лакха хилара бахьан. Колхозхоша лаьрхlал лоалахарча бовчачешка санна гидуаргашта обработка ергйолаш болх вlаштlехьбаккха.

Укх тlеххьарча иттех шера масса а дика дьувкъадора баьцадаараш. Бакъда дlадахача шера уж кхедарах бовзаш ве хилар. Цкъа-дале, къахьегаш во вlаштlехьбаккхарах, техгашамий къахьегама дисциплина ца хиларах. Дlадахача шера боахама баьцадараш кхедераша планал 623 центнер кlезигагlа чуийцар баьцадараш, цул совгlа колхозни рынке дlайиьаьча хана во дlакъеалхарах баьцадараш дикка телхадир. Из бахьан долаш баьцадараш кхедара ерриге отрасль зене хилар.

Белгалде деза боахама кхоачам хилла юртбоахама техника, инвентарь йолга. Колхоза дукхача механизатораша ерригача шера шоай сменин нормаш дlахкхоачашъеш, къахьегама оасарал дакхъеш кхьийтар. Царех ба говза механизатораш Я. Саможенко, Н. Васильев, В. Жеребятьев. Массаза а шоай тракторан тlа смени нормаш 200—250 процент тlехкхоачайора механизатораша. Бакъда, дукха бар колхоза шоай болх цlенхаштха ца беш механизатораш а. Ерригача шера кхьчл бахханий техника лелаярах ийбарах 27 эзар сом зе хилар колхоза, хlаьта нйс эзар сом совгlа зе хилар колхоза ахача автомашинех бизза пайда ца йиш ца хиларах.

Дlадахача шера баьча балха анализ а дъ балха юкъе мел нийслуш хиний кхоачамбоацараш туча а дьзьа укх юбилейни шера де денараш белгалдьхар колхозхоша.

Колхозхоша лаьрхlад боахама ерригача техниках махулла дукхагlа пайда оца смени нормаш тlехкхоачаш а еш, массаза а хлашхарча балхашка шин сменах болх бергболаш гlуллакх вlаштlехьдаккха, хlайнйнача юртбоахама культурашта кхоьчам хиллал органически минеральни удобренеш тоxарца, кхьлоза агротехника боковъяшка хьежжа гlуллакх дарца юртбоахама культураш дикагlа хьуйкъае.

Укх шера хlара гектара тlара 25 центнер кlа чуяца лаьрхlад колхозе вlаних лаьрхlачух 5 центнер дукхагlа. Пачхьалкхенга дохка лерх1 1800 тонн кlа, планах лаьрхlачул бlаь тонн дукхагlа.

Хьайбай продуктивность лаккхара а дукха да колхозе де дезараш. Цкъадале тешшаме чlоагlъе еза доакъара база, шолагlа-дале дикха тоаде деза хьайбашта ду зоотехнически гlуллакх, тоаде деза деттаiш долча доахан Іулаш, хlаьта хlара бlаь Іатта тlехьара хьакъоастадаь кхеде деза махула дукхагlа Іаьсий.

Хlара кхоабача Іаттагара 2250 килограмм шура яккха, хlара устагlанна тlера йиъ килограмм тха дакиха, хlара котама тlехьара 150 фуь гулде, хlаьта 90 процент кlорнгаш хьалкхее, хlара бlаь устагlан тlехьара пхьа бlаь итт Іаьхар кхебе, хlара бlаь Іатта тlехьара 96 Іаса кхеде, хlара пана-хьакхиина тlехьара 16, дукхьашта яхача хьакханиа тlехьара 7 хьакхий хурск къоастае — иштта декхараш тlайийцад хьайбаш лелалераша.

Иштачa къахьегама толамашца юбилейна накъьбахa социалистически декхараш тlайийцад колхозхоша.

А. АЛБАКОВ,
собкор.

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЕШ

Лев уха Наурски района «Победа» яхача совхоза кеннпий плантацешка. Кенний бошмашин доша дола бахаш вайцца, хlаьта болхлой кхиддерх бовнаб. Къахьегама хьалха-латта метадаш Іоншеш ба цхьа бlаь кенан кхоьчаш 22 гаlивка-льщики.

Ерриге дешна программе кхаьсттина хьаьхьта лаьрlа я, кlеьта царех 80 сахьт теоретически дешара дlадeац, дисса итт сахьт мара практически дешара кхьалхадан.

Курсашка дешераша Іомадергда миштта лера еза кенний бошмаш зенорча да доаккача хlамехи лоцарехь. Дешерашк кулгашца говза кхердга дlабоза мах лохбара ньмьях.

Кенаш лелаерий говзал лакхъера хьайиннача курсашта кулгалдеш ва цlелагlча отделене агроном Курчетан Виктор Ивановиг.

А. АЛБАСТОВ.

Укх шера шинна а бетта тlехдлочашъьй плана машинно-арматурни завода къахьегамхоша. Социалистически яхье хьалха латташ а кузнечни участка коллектив. Январь бетта планал совгlа арахийцар цо пхи тонн поковкаш, хlаьта февраль бетта арахийцараш иттац тонналш я.

Юкъера лаьрхlача хlаране смени нормаш 115—120 процент кхоачашъю вьшкалхьараша Ермоленко Росаева, Голубинцева, Гаврилина, кхьбараша.

Сурта тlа: вьшкалхьараша Л. Росаева, В. Голубинцева лаьча оатхалага хьожаш ва цеха мастер Коротких Виктор Иванович.

И. Плиева сурт.

МОСКВЕРА ЮРТА ЭЛЕКТРОФИКАТОРИЙ СОВЕЩАНИ

Пхе шера хкоаза гергга дукхагlа электрическвацца бергболча баьнкха хила беза юрта боахамера къахьегам. Из дара яхна лерхl 0,4—20 киловольт напряжени йола миллиони йиъ бlаь эзари километр хула электропередачай линеш, колхозашкарен совхозашкарен электродвигателаш чlоагlа дукхагlа хилийта.

Москве 27 февраля хьайийлар юрта электрификаторий совещани. Цар ювцаргья дlадахача шера шоаш баьча балха итогаш укх шерара декхарийн. Укхаза ба юрта боахама болхлой, союзни республикай, краяй областий партийни советски организацей викалаш.

Совещани хьайийлар СССР-а энергетикай электрификацен министра П. С. Непорожне. Юрта боахама электрификаци еш баьча балха тlехь даьха толамаш цуьцара кхоачамбоацарали дуьнаш доклад йир министра заместитела А. П. Александрова. Юбилейни шера энергетикаша шу бlаьи шовзткъех итт эзар километр электропередачай керда линеш йохкаргья, аьнна хови бир цо.

КЕРТТЕРДАР—ШОРТТА ДОАКЪАР ХИЛАР

ЮРТА боахам дlахо дегlаккхуьйлара парте чакхдаьхкача гlуллакхаша аьттув бола хьалаш къадаьтlехьабуьсаш бола хьайбай боахам сихха тоабаре. Хlана хlара боахама торо а шоай ерриге фермаш рентабельни хилийта, хьайбай продукци дукхагlа а дарегlча мехах а яха.

Цхьабакъда, хьайбай боахам тоабара чакхъяха лаьрхlача мероприятех пайда баргбац нагахьа санна колхозашкен совхозашкен бокъонца бола доакъарий база хьаяра лоаттабу къовсам дикка уйла а яь вlаштlехьа ца боккхе.

Миштта чlоагlъергья доакъарий база? Хьа а миштта ергья из? Мартовски Пленумо аьннад: Из дош колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа шоаш къоастале деза. Царна дикагlа дуьа моттигера хьалаш, царна дикагlа хоашоай лаьттанна дlайийча дикагlа фу хургья, шоаш доахан сенна кхоабаргда.

Хlара зоне дlаюаш йола культураш тайп-тайпара хила йиш я. Шера кхиъ беннаб кхашкарчен фермашкарчен къахьегамхой творчески инициативана, специалистий лоархlам лакхбеннаб. Цар хьинарахи деналахи тийша а хlара боахамера доакъарий база.

Грозненски района № 1 йолча шурий совхоза керттера декхар да гор. Грозне бaза къахьегамхой цlенача шурийца Іалашбелга. 6900 гектар оаха лаьтта, 2277 гектар цонаш, даьгlенаш, баьцашта деррига а 10 эзар гектар лаьтта да совхоза. Юртбоахама лаьттай хlара 100 гектара доархlаш 45,6 бежак да, цу даьхье 16 етт а болаш.

Совхозе доакъарий база хьаяра къьастта уйла тlайохийт юрта боахама специалисташа. Ер диьлагlа шу да цар совхоза партийни организацеи болхлошцеи цхьана мошача конвейера системах, ерий тlаьинача баьций даьгlенех, гурахьи бlаьстан юхьен доакъарийна лаьрхlа бобови культураш а веш дlадийнача ялатех, цхьан шерарчех цкъа дlайийча дукхача шерашка тlаюьлачен баьцех бизза пайда а эшаш нийса вlаштlехьйоахаш доакъара хьайоалаю.

Шура яккхара кхарга хьежжа вlаштlехьйоаккх доакъара база. Тайп-тайпарча ханашка юв оаха доахан дажа дlалехкача хана, къаьстта июни июли беттаца доаханна йоша доакъар ца хадийтара юьш йола ка болча ялатех аль бобови культураш.

Массанена а хоьш да, доакъарийна лаьрхlа дlаювча бобови культурай дикад цар буртигех саган хьайбаштен эггара дукхагlа эша белок хукха ялатех латташ хилар. Белок йоаллаш хиларга диллача бобови культураш 2—3-за тlех я ца болча ялател.

Бобови культурех белок дукха йоаллаш хиларах лакхагlа ба доакъарийн кхачаниех бола цар лоархlам. Белокашта нийсса дукха я бобови культурай буртигашца углеводаш, цхьадарашца хьоанал а.

Ер диьлагlа шу да боахамо ялатех аль вика дlаюв. Оаха лелаер гурахь юв «Пайкопский», «Нохматий» сортех йола вика я. Из гектара дика тlайоал гурахьа дувча кlиа, гурахьа бувча мукхах, кенаца, судански баьцапе, гидуаргашца дlадувча режа нийча.

Гурахьа ювча викай совле сенах латт аьлча, из латт, бlаьстан юхье ювча викайначул кlезигагlа тlоалаш эшаш ца хиларах, цхьабакъда лаьтта хьаьнагlа хилла а удобренеш техача дикхагlа хьувкъ я. Совхоза хьайлашка доахан тlа а хийца йийтачул тlехьагlа сихха-сиха йоалаш 2-за тlайоал из. Вlашагlа а аль из дlаера агротехника гурахьа ювча культурай агротехникал цхьаккха хlаманца ергаш яц.

Ялатех а аль дlайийнача вика тlа 1966 шера доахан доажало йиш йолаш бар боахам 22-ча апреле дена 14-ча июнага кхаччалца.

Цхьаь дlайийнох ялатах аль дlайийнен вика дукха а дикагlа юь хьайбашта ялатеш кхьча бобови культурели. Викай буртигий 1 килограммах 1,16 доакъарий единица, 227 грамм дегlаргl латаш йола протеин, 1,4 грамм фосфор, 2 миллиграмм коротин йоалл. 1966 шера вlашагlъеаь вико-кен дlайийнача участка тlара, кено ца боаккхачен викай буртигга чу шура есначох хана, хlара гектара тlара 227 центнер лакхар.

Горох я, кхыйоза бобови культураш санна, гурахьа дувчен бlаьстан юхье дувчен ялатех а ейий дlаюв.

Оаха дукхха дlаюв вlашагlъаьь горох, кен мошача доакъарийнен эггара хьалха лаьттах йоллача силосах, хьоар санна эхьа нийтъе а хьала лаьрхlа а.

ЕР кхоалагlа шу да вай республике эггара хьалха тха боахама специалисташа вlашагlъаьь горохи суданкен дlаюв, хlаьта цунах дика пайда а боаля. Гороха фийга шура чуйоссача хана суданка ца боаккхаш хул. — цу хана аьла лаьрхlе хьокх из. Хlаьта суданка шоалагlа а дика тlайоалаш хиларах оаха шоалагlа хьокх из аьла лаьрхlа, а хьохуча баьпа меттел доахан юйт тlа а хийце. Масала, 1-ча отделене 72 гектара тlа горохаи а аль дlайийна суданка цхьара хьеккхача 9 центнер ялатех 2 тонн вьлен вьлар хlара гектара тlара, хlаьта шолагlа хьалтlаьннначун тlа ноябрь бетта доахан доажаляр оаха. Иштта уж доажалар бахьан долаш ерригача совхоза юкъера лаьрхlача ноябрь бетта хlара кхоабача Іаттагара 175 килограмм шура яьккхар. Из укх тlехьарча 5 шера юкъера лаьрхlача цу хана йоаккхаш хинначул дукхагlа я. Хlаьта 1965 шера ноябрь бетта яьккхар яцар 145 килограмм мара.

Мошa конвейер вlашагlйоалача хана оаха чlоагlа уйла тlайохийт цкъа дlайийча дукхача шерашка тlаюьлача баьцашта. Цкъа дlайийча дукхача шерашка тlаюьлача керттерча баьцех я: люцерна, эспорцет, хlаьта миштта хул хьажа 20 гектара тlа дlайийнай клевер. Оахача лаьттаех 15 процент дlалоац дlайийча дукхача шерашка тlаюьлача баьцаша. Белгалаккха дезагlа, 1966 шера денз цкъа дlайийча дукхача шерашка тlаюйла баьцаш оаха гурахьа дlаюш хилар, кхетадеш да августе сентябри бетташка йовчаш хинначул тlехьагlа. Иштта уж дlаер гlойлегlа да, царех пайда яцара ханаш сиххью. 1966 шера 200 гектара тlа дlайийнай эспорцет, люцерна —156 гектара тlа, баьцаш дика тоаденнаб, овлаш чlоагlденнад, хlаьта 1967 шера ... дlаргба, цхьабакъда, цу шера бlаьстан юхье дlайийнараша бизза хьувкъам лац.

Баьццарча конвейера схемаш оттаеча, е оалаш малерра доахандоакъарийна лаьрхlа культураш дlаювча хана, тайп-тайпарча ханашка уж дlае гlерт тхо, доахана доакъарийна лаьрхlа дlаюьш йола культураш бобовичерех а аль дlаюргйолаш.

Тхоай боахама лаьттан климатически башхалонаш теркал а еш, пожнивной, повторни, поукосни хьажкlаш дlа ца юьш йитай оаха, хlара аьлча массехк шера вlаштта хьекхал, иштта дlаювча хьажкlаща 10 шера цхьа мара хьувкъам луш ца хилар, хlаьта из а эсала хилар. Тха хьалашка, 2 шера опыто хьаьеххачeк, повторни, побукосни, кхыметтел пожнивной а хьесапе дlайийча дикагlа хул судански буц.

Тха чlоагlа лелаеш цхьа практика я: нагахьа санна мошача доакъарашта лаьрхlа дlайийна участкаш (судански баьцагарен цкъа дlайийча дукхача шерашка тlаюьлача баьцашкарен дlаниххача) оаха доахан тlа а хийца апреле, мае, кхыметтел июне а нийтача, цу сахьата юха оаха уж, баьцаш цlаьхха тlаьллорга ца а хьежаш, тlаккха цу участкашка дlаюв е судански буц, е совго.

Ахкан лагерий хана хьайбаш кхабара системах лаьца аьлча, тхона нийсагlа хет баьнаш тlайолча участкашка доахан доажадар. Кхетале деза, етт мух хьокхаш йола хьайба хилар а овлаш тlара буц ялар цуьна гlойлегlа хилар а. Велгалдаккха доагlа, овлаш тlара буц кхетамца нийта езаш хилар. Къаьст-къасттача доакъош тlа доахан доажадеш чlоагlа порядок оттаьй оаха. Лаьрхlа хьежа деза дlайийнача баьцаш тlа дажаш доахана дукха ха ца ахкийтарга, уж кlашка хийша ца дахийтарга. Йоачан йолча е лаьтта тlаьла доача хана доахан кхаш тlа ца ахийтарга. Іулаш латтача юхе цу гlуллакха лаьрхlа лераш лелаеш ерий тlаьлинача баьций участкаш я тха.

Божа бахача метте Іатте ювча баьцана нийслургдац, пайдана хиларгa диллача, дlадерхкаш дуьду доакъараш. Цу тайпарча баьца доакъарий единица мах 1,5—2 кепиг ба, хlаьта дlадехкача доакъарий цхьан доакъара единицага бода мах 5-за дукхагlа ба.

СПЕЦИАЛИСТАША даьча лоархlамах, оалаш тlайра йаьча ховхача баьца цхьан тонно 270 килограмм шура лу, хlаьта хьаккхьчул тlехьагlа еннача цу баьцо — 160 килограмм. Силос а аь латтаех еллача баьца цхьан тонне 130 килограмм шура лу, хlаьта йол а ль, йокъаьчул тlехьагlа из еча — 42 килограмм мара лац.

1966 шера боахама деррига доакъош пайда луш хилар. 256 эзар сом пайда а луш чакхваьлар шу, планах лаьрхlачул совгlа баьинаб 100 эзар сом совгlа пайда. Алхха цхьа шурий продукци йохкарах баьннаб 81 эзар сома пайда. Из кхоза дукхагlа ба 1963 шера, доакъарий база йохаьча хана хинначул.

Доакъарий база тоалларо шура алсамъьккха ца Іеш, боккха пайла бир доахан лебалара, деррига хьайбай тайпаш метта доаттадара. Хlанз Іаьхара дукаш доахан дац совхозе. 1966 шера 100 Іаттан шинарийнен лоархlаш 99 Іаса кхедаь, 1963 шера 73 Іаса мара ца кхедаьча метте. Белок дукхагlа йоаллача доакъараша новкъостал ду доахана Іаьсий дукхагlа дара.

Совхоза коллектива хьаьнала къахьегама лакха мах баьб 1967 шера 7-ча февраля Облсовпрофен Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Советон аьча решенеца. 1966 шера социалистически яхье котдаларах тхона хьожаьй карарп кара тела Цlе байракхи ахчан премиi. Совхоз республиканcки Сийлен доска тlа яьккхай.

Парте Грозненски районии комитета бюроси райисполкомоя иштта социалистически яхье котъьяларе лаьрхlай № 1 йола шурий совхоза.

Шийна тlалатта беррига бехкалам кхета а беш къахьегама юбилейни вахте иттай совхоза коллектив. Совхозе дlачувоалача хьалтеха тlахьехам боала: «Даха доагlача тайпара накъагlорда вай Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизарал!». «Пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йохкара планаш кхоачашъергья вай!». Даьхенна планал совгlа 300 тонн шурий, 100 тонн ялата, 50 тонн дуьха, 50 эзар фуь лурда вай!».

Оаха аль лоархlамаш нийса хул хьайбаш лелалераша шоай са ца кхедеш къахьегарах. Январь бетта результаташа хьахьеккхар, соахка цу хана яьккхачул шура 16 процент дукхагlа яьккха хилар.

Хlара кхоабача Іатта лоархlаш яьккха шура 176 килограмм, е соахка цу хана яьккхачул 11 килограмм дукхагlа. Совхозо хlанзхе а 104 процент кхоачашъеь квартале дулх дохкара план, март бетта хьалхарча шин кlиранна кхоачашъергйолаш я квартале пачхьалкхенга шура йохкара план а.

Шура дукхагlа яхара материални безам совбаргбела гlуллакх вlаштlехьдаьккхад совхозе: планал совгlа шура яккхарах преме хьисапе яхча тlатоха лаьрхlад берригача доаркашта. 1967 шера шура дукхагlа яьккхараштa яла аьнна хьалхара кхо преми оттаьй: 30, 20, 10 сом. Уж премеш бетта-бетт дlатергья итогаш еча хана, цхьабакъда, шура дика а хила езача боарамера хьаьна а хле. Январь бетта уж тайпа премеш ийнай доаркаша Л. Лартюкинас, А. Ореховас, М. Мартыновас.

Шеко яц, юбилейни 1967 шера яхь лелаеча боахамашта юкъе оаха эсала йоаца моттиг доацаргхиларах.

И. СИНЯТКИН,
Грозненски района № 1 йолча шурий совхоза директор.

ТЮМЕНСКИ ОБЛАСТЬ. Даьний иллa ерш ушалаши марарзаеш ба хlанз Тюменера — Тобольскера-Сургуте бода машинийн буллаш бохкараш. Цун бlоахал — 700 километр. Транссибирски магистраль областа къилбаседехьарча мехкдаьтта йоккхийча промышленица юкъаргья яьхкьо.

СУРТА ТlА: Кутьшка йистте Іехкъа аьнна улувра тlадоагlача къонахий хьалхара километраш. Магистралага лахтай каьхьна дохкаш йола бригадаш.

И. Сапожкова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Советски Союза новиъоттанца Венгрерчу Дунайски металлургически комбинатехь хьалъяьй хlанзарчу хатера шийлача проката цех.

МТИ—ТАСС-а фото.

ВСМ ПРЕЗИДИУМА ДОКУМЕНТАШ

ПРАГА, 28 февраль. (ТАСС). Вьетнамера американски агресси дуьнен халкъашта юкъерча хьала керттера проблема я. Йоах селхан Дерригдуьнен Машара Совета (ВСМ) президиумо тlайийцача Вьетнама хьакъехьарча резолюце тlа. Дерригача Дуьнен халкъашна хьалех, йоах резолюце тlа, американски империалисташа Вьетнамера тlом социбелга, Вьетнама халкъага шийн гlулакхаш шайта къестадайтаргlолаш нигаха шоай бlу пар дlабоалкхийта.

Селхан тlайийцачу европейски кхерамален хьакъехьарча ВСМ президиума заявлене тlа белгалдоах ядерни герз дlа ца доаржадара хьакъехьа дола договор оттадара Европана а дерригача дуьнена а пайда бергбар, яхаш. Малхбузехьен Германе мукlарал дахла дарглац, белгалдоах заявлене тlа, долаш долчо доазонашта а, хlаьта иштта ГДР а. Событешта дlалех ГДР суверенни паччахьаллие хилара дерригача мехкаша мукlарал делга. Заявлене тlа дуьц милитаризмаш экспанси политика чакхйоахача Малхбузехьен Германера хьал кхерамерча тайпара дегlаухаш латтнига. 18-ие Комитетага яхьийтача послане тlа ВСМ президиумо белгалдоах машар бахьанера дерригдуьнен болам массе а хана ядерни герз дlа ца доаржадара хьакъехьа дола договор оттадаре тlехьа хьалъуттам хилар. Цунах дуьнен халкъашта юкъера кхоххам лаьгlбара гlулакха юкъедеда дика доккха дакъа хургдар, йоах заявлене тlа.

СИЙЛЕН ЗАМАННА—СИЙЛЕН ПРОИЗВЕДЕНЕШ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революце 50 шу дизара сийна Нохч-Гlалгlай АССР писателий Союзо конкурс кхайкхаьй дикагlча литературни произведенешта. Конкурс хургья укх шера 1-ча марта дена 1-ча сентябре кхаччалца. Конкурсе яхийта еза кепатоханза йола керда художественни произведенеш. Уж хила еза Советий Iаьдал бахьан къовсам лоаттабьрий, коммунизм хьалъерий образаш кlоаргга хьагойташ.

Конкурсе котбаьннарашта ала укх тайпара премеш оттадай: дикагlйолча повестах: хьалхара преми — 400 сом, шоллагlа преми — 300 сом; дикагlйолча дувцарах е новеллах: хьалхара преми — 125 сом, шоллагlа преми — 100 сом, хlаьта цхаь поощрительни преми — 50 сом; дикагlйолча пьесах: хьалхара преми — 300 сом, шоллагlа преми — 200 сом, хlаьта цхаь поощрительни преми — 75 сом; дикагlйолча поэмах; хьалхара преми — 200 сом, шоллагlа преми — 150 сом, хlаьта цхаь поощрительни преми — 50 сом; дикагlйолча стихотворенех: хьалхара преми — 75 сом, шоллагlа преми — 50 сом, хlаьта йиъ поощрительни преми — 15 сом; дикагlйолча очерках: хьалхара преми — 100 сом, шоллагlа преми — 75 сом, хlаьта цхаь поощрительни преми — 30 сом.

Конкурса йола произведенеш хьахийта еза Нохч-Гlалгlай АССР писателий Союзе (Грозный, улица Красных Фронтовиков, 15) машинкаца кепатехача шин экземплярех арений, нохчий е гlалгlай меттала.

ДИКАЧА НАХАХ

ХЬИНАР ДОЛА САГ

Хамхоев Мухтара Исраила хьехархо волаш болх бу 12-гlа шу да.

Пхьилекъонгий - Юрта бераша а цар даьша-ноаноша а сий деш дукхавезаш ва Мухтара Исраил.

Нов. Хамхоев директор вола Пхьилекъонгий - Юртара юкъбаьццарча дешара школа Назрана районе дикагlа йолаш хьайоагlа хlанз кхоалагlа шу да. Цу школа коллектив къона я. 1966 шера сентябрь бетта хьехархойлла болх бе йолаелар 17—18 шу даьнна 5 йоl. Царех цхьъ — М. Илиеваи Л. Орловаи шоаш а цу шера июнь бетта а тlехьа Пхьилекъонгий - Юртарча юкъерча школа 10-ча класса дешархой хиннаб. Бакъдар аьлча, цу къонача хьехархой йола хlама дика дlашт1ехьа-м далац, хlаьта а хьехархой шоайла вlашийн новкъосталаш деш хилароми мехкарашка торо хулийт боккъала а бола хьехархой хила. Цу гlулакха къаьстта а чlоагlа новкъостал латт царна школа директора оагlонгахьара.

Школа кхаь сменагlа болх беш я. Из бахьан долаш болх бе хала да хьехархошта а директора а, атта дац берашта а. Цхьабакъда, директор халонех дlу къожабеш вац. 1966—1967 дешара шерах хьалхарча ах шера дешархой дешарах доархlабар 98 процентага дlакхачадаьд школа, дешархоех саг тlеранбъиннаац.

Атта ниъад цу тайпара толам баккха. Атта бoахалац на кей. Хамхоев керте а волаш йолча Пхьилекъонгий - Юртарча юкъбаьццарча дешара школа коллективага а, Мухтара Исраил дийи дух тlа ахьт... вале й ... вале а волча дешархоно дешар во lомадаь хилара, дешархо школа на воттlаш нисара, и... ...бахьанна. Хlаьта нигахьа сайна укхаза хьехархочун новкъостал эшаш моттиг хуле, хьайт волча хана дешархочоа ше новкъостал де кийча а ва из.

Школе дика вlашт1ехьаьаккхай пионерски организаце болх я. Хlанз кхолагlа шу да школа пионерски организаце дружина тиша аьшх гулдара Назрана районо тела заэнаш цкъан ахалзен тlехьхоачашъеш хьайоагlа. Руя а даь дlаэсниача тишача аьшках диллача ахчах радиола ийцай пионераша, хlаьта Назран культмагага шоаш даьча... ахчаrа телевизор хьарцаргйолаш а ба уж.

Школа директор нов. Хамхоев КПСС Назрана райкома дикагlчарех вола пропагандист а Пхьилекъонгий - Юртарча ... болх беш йолча ... коллективага ... а ва. 1966 шера Пхьилекъонгий - Юртарча юкъбаьццарча дешара школа хьехархой ... зашца юрта бахача наха хьалхашка 20-нена тlех докладаш лекцеш йийшай — бераш школе а деналe а кхетамца кхедара, Iилмаш довзара, Iилман дийнйи хьакъехьарча темаех даьца.

Школа хьехархоша чакхбоах шоай моцк бокзара - таххара хьакъехьара бокха болх. Хlанзалехьа а дика дукха гулъяьй Советски Iаьдал оттадара турпалех - мехкахоех, района а республика а производства хьалхалаттарех йола материал.

Вай школай балха практике хlана а тlехьа кест-кеста нийслуш да школа директорах ах-завхоз, ах-хьехархо, цкъаш дукхьала заахоа хила дlаводаш. Цхьабакъда, нов. Хамхоев дерттlа вола школа бовхама доал деш вар дикка ца Iеш. Йоккъалара хьехархо, методика дика йовзаш вар. ва. Цо даим новкъостал лоаттаду къонача хьехархошта, шийн хьоккамна цо царна дезадолийт педагогически Iилмаш, уж саг дукхавезара кхетам болаш кхебу, шийн воахар дlаходадеча хlара бера йовкхо е а сий де а Iомабу хьехархой.

РайОНО общественни методист а волаш, Мухтара Исраила хьинаро дакъа луьц школаш тохкилга чакхдахара а хьехархошта методически новкъостал лоаттадара а юкъе. Цо карайина уlа-а йолаь, района юкъбаьццарча дешара школашта юкъе кхоачаш латт Советски Iаьдала 50-гlа шу дизара сийленца накъандара йола социалистически яхь.

Шоаш яхь леласча Яндарерча юкъбаьццарча дешара школе урокаш тlа а ухаш, балха опыт дlа-хьа Iомаеш хиннаб Хамхоев а, цун школа хьехархой нов. Сопрыкина а, Пляев а 20 январера 24 январага кхаччалца. Яндарерча юкъбаьццарча дешара школа директор нов. Часыгов а цу школа хьехархой а цу тайпарча доттагlалла тlехьа хьрашагlа ахава чlоагlа раьза хилар. Хlаьта дукха ха йоаццаш Яндарерча юкъбаьццарча школа хьехархой Пхьилекъонгий - Юртарча юкъбаьццарча дешара школа урокаш тlа а хиннаб, цига педагогически советий юкъара заседани а йир цар. Цу тайпара вlашийн новкъостал а лоаттадеш, барта хиларо шийна а коллективана доккха новкъостал ду кхуваш йоагlача тlехьенна хьехара а на кхетамца кхеара а хьакъехьа.

Иштта болх беш ва дукха ха йоаццаш локкха правительственни совгlат — Къахьегама Цlеча Байракха орден енна къона школа директор Хамхоев Мухтара Исраил.

В. КОЛИЕВА,
Назрана райОНО методист.

Къоалагlа шу да вай республикера пионерски организацеша «Къегалаш Ленина седкъий» яхача денихах болх бе йолаеца. Укх юбилейни шера баьча балха итогаш ю пионераша. Из балх яах тайпара ба искусства эстетически эстафета, физически саг дегlаеа даваp, къахьегам, интернационални кхетам балар тlема патриотически кхетам балар, иштта кхыдараш. Хlанзале баьча массехк тайпарча балхах республика пионерий Дворецa хьалхашка отчет луш рапорташ деннад республика массехк школай пионерски организацеша. Царна юкъе я Грознера №№ 38, 57, 52, 7, 13 иштта кхыйолча школай пионерски организацеш.

Тlема - патриотически кхетама балхах республика пионерий Дворецa хьалхашка рапорт деннал цар. Цу хьакъехьа дукха болх баьб пионераша Граждански тlема ветеранашца Дыуновацa, Советски Союза Турпална Бубликовца, Осадчеца, вай мехка егаре хьалха хиннача пионерашца, комсомольцашца.

Дай-мехка тlемах лаьца вазаьче книжкаех конференцеш хиннай укхаза. Дешархошта сакъердаме йолаш цар пайда эцаш чакхъяьлар укхаза «Севастополь хьеж тхога» яхача книжках хиннa конференци.

Цул совгlа дукха хоза стенаш, витринаш, уголокаш кийчъяьй пионераша. Ужаш я «Тха дай-моаноайи хьехархойи», «Дай мехка тlема тlа дакъа лоацаш хиннараш» яха стенд, «Вай выпускникаш Советски Эскара бlухой» яха фотовитрина, «Доазол аоахьа бахача вай доттагlий адресаш» яха интернационални доттагlлен клуба уголок. Монголе, Вьетнаме, Польше, Чехословаке, ГДР-е, Корее, Румыне иштта кхыча демократически республикашка бахача пионерашца бувзам лоаттабу № 13 йолча школа пионераша.

Иштта хоза кийчъяьй пионераша «доттагlашка тхоаа дайта совгlаташ» яха витрина, «Милице къона доттагlий» яха уголок.

Дика чакхъяьлар школе Советски Эскара 49 шу дизара хетаь сбор а. Сборе кердa пионераш хьайхар. Сбор чакхъяьнначул тlехьагlа тlема госпитале балача уначахошта концерт оттадир пионераша.

Сурта тlа: пионераш Мурадов Руслани Садулаевa Луизаи балха ялан оттаеш ба.

М. Пляева сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

КИТАЕРА СОБЫТЕШ

Китайски кепайоазоно дечa хоамаша тешал ду «антимаоцзэдуновски гlулакхаш леладу» аьнна кеташ дегабуам беш болча хьалхле лелаеча партийнии паччахьалкхен болхлошта центре а моттигашка а дlахо а ихаш ду яхаш.

Къаьстта чlоагlа дуьц хунвайбинашен цаофаньашен КПК ЦК-а центральни - къулбехьен бюро хьалхара секретарь. КПК Хубэй яхача провинце комитета хьалхара секретарь волча, дlалахача шера аьхки Мао Цзэ-дунаца цхьана Янцзы яхача хи тlа «сенсационни» паьк дола юкъе хиннача, цул тlехьагlа дукха ха елалехьа КПК ЦК-арча «культурни революце гlулакхий группана» юкъеяхийтача Ван Жэнь-чжунах. «Хубэй жибао» яхача цаофаньаша тlаьдъжам лоаттабеча газето хlанз Ван Жэнь-чжунах «лорагlа яьнна аьттехьара элемент» аал, «председатела Мао указанешта дукьал выступленеш ю яхаш» бехке ву из.

Цу газето готтара чlоагlа критика яр КПК провинциальни комитета шоллагlча секретара, Хубэй яхача провинце калкъа комитета председатела Чжан Ти-сюэна, «культурни революце йохаяра», «ЦК-а указанешта байкот ярав», «цаофаньашта дукьал валара» бехке а вем.

«Мао Цзэ-дуна дукьал хиларе» Советски Союзаца хог-безам хиларам бехке беш ба цаофаньаши «дlабаьха» КПК Шаньси яхача провинце комитета хьалхара секретарь Вэй Хэнь а кхыбола провинциальни партийни комитета секретараш а. Цаофаньаша дlалаьцача, «Шаньси жибао» яхача провинциальни газета материалех гуш да, Китайна тlаьттача халонийн бахьан «стихийни хатараш» «советски ревизионизми» я хлаш китайски кулгалхоша дххаше а, Вэй Хань мехка тlаьтта экономически халонаш «генеральни лине» чlоагlа кхоссабаларе, халкъа коммунаша производительни низаш дохаларах» хиннa я яхилга.

Мехка къулбехье «Наньфан жибао» яха газет дlалаьнича цаофаньаша кхерам тlатуьс «КПК Гуандунски провинциальни комитет» йохаргья, яхаш. Цар кхечох, Гуандуна партикома Мао Цзэ-дуна дукьал а ба. Цу провинце «культурни революци» цо тlа а ийй.

Гуанчжоу (Кантон) арадувлача цу газето тlа цаофаньаша яздуш хоашца къувсаш йолча «Гуандун яхача провинце революционни бунтарски объединени кохито» «Iаьдал дlалаьцца» шоаш раьза ца хиларах. Газет кадаш ла провинце «Iаьдал дlалоацача» хана «къовсама крал» «КПК ЦК-а центральни - къулбехьен бюрон КПК Гуандунски провинциальни комитетан Iаьдала керте латтача дукха боацача нана» дукьал яьккхинцар, яхаш. «Наньфан жибао» яхача газето деча хоамашка хиллача Гуандун яхача провинцера дуккха нах хунвайбинашен цаофаньашен шоаш хьаллацар дезаш бац.

Пекине араяьннай Хэнань яхача провинцерча хьала хьакъехьарча КПК ЦК военни комитета указанеш йола дацдьш бац. Цу указанеш тlа дуьц цига латта «чlоагlа вlаши кхоккабалара гlулакхаш» дlадахара эскар дахийтанза дарглац, яхаш. Цу хана метадеш да «Хэнань жибао» яхача газета «военни тlахьожам оттабелгеи» яха дlадоакхилгеи». Кхоккабеннача шийна оагlонгара — маоцзэдунисташкарем пайна дукьал барашкарем — военни комитете дlадех «переговораш» яра цар, шоай делегацеш Пекине йохкийтиага.

Пекинера японски корреспонденташа деча хоамаш тlа дуьц, Китае цlе кlада на тоьаш хиларах на ихьарсах хьерчадеча энгашнен байракхашцен дукха дlа ца ахийтара хунвайбинашен цаофаньашен тlахьийхаб КНР-а правительства, яхаш.

Китайски кепайоазоно бечa хоамах, сайна ах шу совгlа да лакккхачул тlехьагlа Пекина цхьаццайолча юкъбаьццарча школашка заняташ йолаеннай. Омагара кувцамаш дахь дешара программашта. Керттерчa дакъа дешархошка деша а леннйт, дагахьа а Iомаяйт Мао Цзэ-дуна произведенеш тlара выдержкаш. «Председателах Маох» дола илли Iомаяйт. Китайски газеташа тlахьех дешар юха дlалоладаьча ерригача юкъбаьццарча школашка хунсяобинаш хьалха Китае хиннача пионерски организацена метта отта беза хунслобинаш. Берий кердача организаце членашта хьалхашка оттаду «шоаш боалца председатель Мао лоравара» дехкар.

* * *

«Руде право» яхача чехословакски газете язду, китайски кулгалхошта тlаьттал дегlадоагlача мехкаша Китайцара шоай отношенеш хувцаш хиларен хаьда цуннах хазаш хиларен гlулакх, яхаш. Мао Цзэ-дуна штаб дуьнен халкъашта юкъерча болхлой боламах хььдай, йоах газето.

«Нуэстра палабра» яхача аргентински газете белгалдоаккх, «Мао лаьрдlал шийн тlех антисоветски волаш, шийн тlех антимарксист, антиленинец волаш цхьакхьа а на хилийта. Цу тlехь не массарел тlех а ваьнна. Американски империализм геттара раьза хила еза цуна: шийн бахьан доацаш дац китайски кулгалхой оагlонгахьара антисоветски кампани доазум ... хьаьрчаннача хана иккапа Вьетнаме бомбаш еттара юхаоладар. Укхаза ювцача кликa агрессивни антисоветизм — из империалистически агрессорашта дола совгlат да».

«Дерригача дуьнен тlара коммунисташ, болхлой, прогрессивни уйла йола а хьалха латта а нах чlоагlа дог а лазаш хьеж Мао клико хьоальча событешка, хlана аьлча, царна гу цу событеша Китаерча социализмана мел кхерам тlатосс а империализмана мел новкъостал ду а.

(ТАСС, 27 февраль).

ИНДЕРЧА ХОРЖАМИЙ ИТОГЕХ

ДЕЛИ, 28 февраль. (ТАСС). Индо дlахо а лоархlаш латт центральни парламента Халкъа палато деча хоржамий голосаш. Тlоккъарча даннаьша диллача 500 хоржамий округе гlолла (ерригаш а 521 я уж) Индийски кънгини конгресса партега (ИНК) 276 моттиг кхьчай, «Сватантрага» — 43, «Джан сангхага» — 35, «Дравида муннетра казхагамга» — 35, вlашагlкхийттача социалистически партега — 23, коммунистийга — 40, халкъа-социалистически партега — 10, республиканени партега — 1, кхыча партешнен кхьчарах тийша безацарашнен — 47 моттиг кхьчай. Голосаш дlахо а лоархlаш латт. Юкъейоаккхар 10 округе хоржамаш денга тlехьадаьннад.

ИНДОНЕЗЕРА ХЬАЛ

ЛОНДОН, 28 февраль. (ТАСС). Тlема Iаьдалоша Джакарте санхьарча дийнахьа денз дийнахьа масса а тайпара йола демонстрацеш дукхьача нахьа собранеш аьга, президента Сукарнос шийн йоккъонаш шийгара дlа ма яьхкинга а хиннe метгалаш кхы юкъ ца хилийтар дукьа, яхаш, хоам бу Рейтер агентства джакартски корреспонденто.

Из решени мешарен стабильностан гlо ду хьал оттадара новкъостал де дезаш я, йоал джакартски гарнизона тlема комендантa капитана дlйхайнобьчера соцем тlа.

СОВЕТСКИ ЦlЕЧА КРЕСТА ЗАЯВЛЕНИ

СССР Цlеча Крестеи Цlеча Ахбеттеи обществай Союзо заявлени яьй, цу тlа цо дlакхайкаьй американски тlемахоша оаххарий хьисапе къиза Вьетнама Демократически Республикана бомбаш еттилга юхадоладара хьакъехьара егlазал а доржал а.

Документа тlа белгалдоах Цlеча Креста керттерча принципашка хьежжа вlалоисарашта новкъостал деш оабелам ца беш хила езача американски Къамен Цlеча Кресто Вьетнамерча бlехача тlема юкъе хьинаре дакъа луьцаш хилар. Къаьстта а чlоагlа цецвоахаш бехк буллийташ ба Вьетнамерча Тlема жертвашта цхьан оагlора новкъостал дара гlулакха юкъеяххача Цlеча Креста обществай Дерригдуьнен федераце (лига) даьца хинъ. Хlанз сайгонски режима новкъостал лоаттаду федераце.

Дерригдуьнен федераце член йолча Советски Цlеча Кресто хоадам боллаш дукхьале кхайкаю цхьан оагlорача порядкагlа сайгонски режима материальни новкъостал лоаттадеш хилара дукьал. Гуманни принципашка диллача лоаттаде ма доагlа, СССР СОКК-и КП-и моаштa болча пайданна а доацаш дола новкъостал лоаттаду американски агресси бахьан дехаш бала тlакхаьчача ДРВ-и Къулбехьен Вьетнамен халкъа.

Советски Цlеча Кресто, дерригача советски халкъо а санна, дlахо а массе тайпара моральни материальни гlо лоаттадергда къовсам лоаттабеча Вьетнама, цун боккъо йола гlулакх дизза котдаьнна даллалца.

(ТАСС).

БlАЬ ЭЗАР ТОННАЛ СОВГlА

Юбилейни шера хlара ди кердача толамашца белгалдоах Грозненски депо локомотивни бригадаша. Хlанзале нормал совгlа цар дlабихьаб бlаь эзар тоннал совгlа мухь, кхоальд дукха доагор.

Октябра юбилейна сийлена накъабдахара аьрчача лакъе дика толамаш даьхад тепловоза машиниста коммунистически къахьегама ударника райсовета депутатала кандидата Боков Хизара Сулейма. Нормал совгlа эзар тонн мухь дlабихьаб цо шийн составаца укх тlеххьарча кхаь дийнахьа. Иштта дукха мухь дlабихьаб машинисташа Дуленко, Правилина, Белика, Олейнйка, Дудургова, кхычар.

Г. АНОХОВ.

Украинера юрт Шидхаяш. Кхыдараш а санна йола Украинера юрт. Октябрьски революце хиллалца йолча хана цlаьнха а массеца боллаш бахьаб укхаза нах. Эггара бlаьхегlа балча наьха берашта церковно-приходской школе хьехаш вола цаl кара кхы хьехархо вацар юрта. Ахархой балха тlа керттера кечалаш лоархlаш дар дахчан мухи мекхеи.

Хlанз 50-гlа шу дузаш латт Советски Iаьдала. Фу хиннад укхаза цу юкъа? КПСС XXIII-ча съезда цlи лелаеш йолча йоккхача колхоза центр а хиннa дlаэттай юрт. Цун сийле республика доазонех тlех а яьнна, ерригача Союза гlоле гlаръяьнна еннa я.

СУРТА ТlА: школерча химе кабинете ба дешархой Макарчун Валерийи Сторожун Екатеринеи.

Н. Дудченко сурт.
ТАСС фотохроника.

КАВКАЗА ЙОI

Лоаман кхалнаха юкъе эггара хьалха авиатор хила лаьрхlар Авидзба Мере я. Воккхий нах цецбаьннабар, чlоагlа раьза бацар уж. Абхаз-летчица?! Сага хеза хlама дац из. Бакъда, шийна дага даьлдар кхоачаш де мегар цуна. Батайски летни школа чакх а яьккха летчик-инструктор а йолаш Абхазе юха цlаерa из. Сухумски аэроклуберча кагирхошца болх бе йолаелар.

Тlом болабеннача хана Ленинграде Военно-медицински академе дешаш яр йоl. Города йоккхий топаш етта болабелар фашисташ. Горедах фронт хилар. Цу хана самолета тlа ха чlоагlа безам бар цун, моастагlчунгара чlир лехар дукха.

Кхалнахьа авиационни полкъош вlашагlдохкилга хайначул тlехьагlа, бомбардировщикий полке дlаэнийта тарлу цун. Витайске цунна дешаш хиннa дукха мехкарий а бар цу полке гlулакх деш.

Дуккхача тlемашка дакъа лаца дийзар Авидзба Мере. Кавказ мукъалъяккхачул тlехьагlа Бершанский Евдокия полкацарча шийн новкъостиашца цо тlом бий Крыме, Днепра тlа, фронта кхыча моттигашка.

Гварди - лейтенанта Авидзба Мере 477-за доха даьнна моастагlанца, хlаьта фашисташ болча бомбаш 64 тонн чу а кхоссар цо. Шийна тlадилла декхар тlедикка кхоачашдарах Лаьрбенг тlема чlоагlа ордени медалаши еннай цуна.

...Цкъа тlемi заданн кхоачаш а яь цlайоагlачарa цун самолет чуйитар. Iохоача хана Мере букъа тlехк лозайр.

Шийна травма яьлга е шийн новкъосташка а е лоршка а дlахайтанзар цо. Тlом чаккхеяьлча мара госпитале яханзар из.

Хlанз а дlаьлланза я цхьан хана яь чов. Цхьабакъда, Мере хlаянйсац. Массехк шу да цо Лакоба Нестора цlерагlча юкъерча сухумски школе кхетаме болх бу — даьй-нанной комитета председатель а из.

Дукха ха йоацаш Абхазски Автономни Советски Социалистически Республика общественносташ дездир бомбардировщикий кхалнахьа полка штурмана Авидзба Мере 50 шу дизза хи.

Цунца тlом тlа хиннача новкъосташа мехка массе а мийнгера телеграммаш яхийтар цуна. Хlаьта «Советская Абхазия» яхача республикански газета тlа кепатеха дар цун коллегаша-хьехархоша дайта каьхат. «Тамашийна саг я из, тха Мере. Доккхал ду оаха цунах», яздора хьехархоша.

Лев ГОЛЬДИНОВ.
(АПН).

Ладувгlа

2 март, 1967 шу.

РАДИО: 6.30 — «Нохч-Гlалгlайчек лаьттахьахьаргхо» (гlалгlай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачий программа. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Концерт. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — «Доттагlаль» яха дешархошта йола передача (эрсий меттала). 16.30 — «Нана» яхача Максим Горьке романах дlахьоадар (нохчий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Тха ... (эрсий меттала). 17.30 — Ашараш. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.23 — «Хьайбай продукци яккхарга дlабола нах лоабера цхьъкъаш» яха беседа (нохчий меттала). 18.35 — Юртабоахама къахьегамхошта дола концерт.

3 март, 1967 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-Гlалгlайчен лаьттахьахьаргхо (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий» обзор. 7.20 — Передачий программа. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Баласкини «Са нохчи» яха вокальни цикл. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — «Къона тlехье» (гlалгlай меттала). 16.20 — «Вай кандидат» (нохчий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — «Воахам лолабара школа» (эрсий меттала). 17.35 — Ашараш. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.20 — Хоржамашта гlаккохчаш (гlалгlай меттала). 18.35 — Моттигерча авторий произведенеш.

Хьажа

2 март, 1967 шу.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Берашта йола фильм. 19.20 — Телевизионни кердахараш (гlалгlай, эрсий меттала). 19.45 — Шоана, бераш! 19.55 — «Дукхаь шерал даьннача тlехьагlа» яха телевизионни фильм. 20.30 — Концерт.

3 март, 1967 шу.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Берашта йола фильм. 18.25 — Кхалнах, шоана! (нохчий меттала). 18.55 — Телевизионни кердахараш (нохчий эрсий меттала). 19.25 — Школана йолча тlокна «Александр Фадеев» яха фильм. 19.25 — Шоана, бераш! 19.55 — «Горячеисточненский» совхоз тlахьожам а. 20.15 — Ленина обзора Нохч-Гlалгlайчен илланча. 20.45 — «Революце цlерагlа» художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гlа эташ). ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 3-44-80; редактора вам. 3-39-11; партийни вахарен культуран отделий — 3-42-30; промышленноста отдела — 2-34-28; юрта боахама отдела — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). ТЕЛЕФОНЫ: редактора — 3-44-80; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни и культуры — 3-42-30; промышленного отдела — 2-34-28; сельскохозяйственного отдела — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/64.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/64.

С05042 Заказ 1076